

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το
Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Γκατζούνας Δ. Ιωάννης
Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Νικόλαος Τζιφάκης

Κόρινθος, Οκτώβριος 2019

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
«Governance and Public Policies»

**The Organized Crime in Kosovo and Montenegro:
Consequences at Political and Economic level**

Gkatzounas D. Ioannis
Supervisor: Nikolaos Tzifakis

Corinth, October 2019

Ευχαριστίες

Με το πέρας της ολοκλήρωσης της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες ξεχωριστά σε όλους όσους συνέβαλλαν στην διαδικασία εκπόνησής της.

Θέλω πρωτίστως να ευχαριστήσω ολόψυχα τον καθηγητή μου και επιβλέποντα, κύριο Νικόλαο Τζιφάκη, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε από την πρώτη στιγμή αναφορικά με την συνεργασία μας στην παρούσα εργασία, και την άψογη συνεργασία που αναπτύχθηκε τόσο κατά την διάρκεια εκπόνησής της, όσο και όλη την ακαδημαϊκή χρονιά του Μεταπτυχιακού μας Προγράμματος. Η καθοδήγηση, οι υποδείξεις, το ενδιαφέρον του και οι γνώσεις του, συνέβαλαν στην διεκπεραίωση της διπλωματικής εργασίας αλλά και στην επικείμενη τελική απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος.

Παράλληλα, θέλω να ευχαριστήσω μέσα από την καρδιά μου το υπόλοιπο προσωπικό του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων, που στάθηκαν αρωγός όλα αυτά τα χρόνια, στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές μου, για να δύναμαι την παρούσα περίοδο να ολοκληρώνω τις σπουδές μου για ακόμη μία φορά στο Τμήμα αυτό που στάθηκε σε εμένα σαν σπίτι μου.

Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους φίλους μου, με τους οποίους πορεύομαι όλα αυτά τα χρόνια στις σπουδές μου στο Τμήμα ΠΕΔιΣ στην Κόρινθο, φτάνοντας στο σημείο να ολοκληρώνω τον δεύτερο κύκλο σπουδών έχοντας δίπλα μου σπουδαίους ανθρώπους και μοναδικές στιγμές.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου που στάθηκε σημαντικός παράγοντας στην στήριξη των μεταπτυχιακών σπουδών μου, υπομένοντας το άγχος, την κούραση και δείχνοντας αμείωτη υπομονή καθ' όλη την ακαδημαϊκή χρονιά.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Σημαντικοί Όροι: Οργανωμένο Έγκλημα, Κόσοβο, Μαυροβούνιο

Περίληψη

Το ζήτημα του οργανωμένου εγκλήματος στην περιοχή των Βαλκανίων αποτελεί ένα εξαιρετικά ιδιαίτερο και περίπλοκο πεδίο μελέτης. Παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες των κυβερνήσεων των κρατών της περιοχής, δεν υπάρχει πλήρης σταθερότητα ιδιαίτερα σε επίπεδο ασφάλειας και προστασίας των χωρών από τις μορφές του οργανωμένου εγκλήματος. Όλες οι χώρες στην περιοχή έχουν έρθει αντιμέτωπες με πολλές προκλήσεις. Οι κυριότερες πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος είναι το εμπόριο ναρκωτικών, όπλων οργάνων και παράνομων προϊόντων.

Η ύπαρξη του οργανωμένου εγκλήματος στις βαλκανικές χώρες έχει επιφέρει πολιτικές και οικονομικές συνέπειες που δυσχεραίνουν την διατήρηση της ασφάλειας, κυρίως σε χώρες όπως το Μαυροβούνιο και το Κόσοβο που αποτελούν και νεοσύστατα κράτη, και η παρούσα εργασία πρόκειται να προσεγγίσει. Τα κράτη αυτά χαρακτηρίζονται από ελλιπή νομοθεσία, έλλειψη σεβασμού στο κράτος δικαίου, κακή περιφρούρηση συνόρων και αδύναμους εθνικούς θεσμούς.

Τα Βαλκάνια αποτελούν πόλο έλξης των εγκληματικών στοιχείων, καθώς είναι η πύλη μεταξύ Ευρώπης - Ασίας και δίνεται η ευκαιρία να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους ξεπερνώντας τα σύνορα, με αποτέλεσμα το οργανωμένο έγκλημα να ευδοκιμεί. Είναι άλλωστε γνωστό ότι ο βαλκανικός διάδρομος που δημιουργούν οι χώρες των Βαλκανίων, είναι ο χώρος με την βοήθεια του οποίου διακινούνται οι μεγαλύτερες ποσότητες ναρκωτικών που παράγονται σε χώρες της Δυτικής Ασίας και της Βόρειας Αφρικής.

Παράλληλα, η δραστηριότητα αυτή που αναπτύσσεται στα Βαλκάνια, οδηγεί στην διατάραξη των πολιτικών και οικονομικών δραστηριοτήτων κάθε χώρας, τόσο όσων χωρών εμπλέκονται άμεσα, όσο και των χωρών που αποτελούν παράπλευρη απώλεια του οργανωμένου εγκλήματος. Σαν φυσική απόρροια όλων όσων αναφέρθηκαν, οι χώρες αυτές έρχονται αντιμέτωπες με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

The Organized Crime in Kosovo and Montenegro: Consequences at Political and Economic level

Keywords: Organized Crime, Kosovo, Montenegro

Abstract

The issue of organized crime in the Balkans is a very special and complex subject of study throughout its existence. Since the beginning of the new millennium and even more so since organized crime in the Balkan peninsula has intensified, various changes have taken place in the region. Despite the widespread efforts of governments even in today's times, there is not total stability especially concerning to security and protection of countries from the forms of organized crime. All countries in the region have faced many challenges. The main aspects of organized crime are the trafficking of drugs, weapons and illicit products.

The existence of organized crime in the Balkan countries has brought about political and economic consequences that make it difficult to maintain security, especially in countries such as Montenegro and Kosovo, which are also newly formed states, and this thesis is going to examine. These states are characterized by inadequate legislation, lack of respect for the rule of law, poor border protection and weak national institutions.

The region of Balkans has become an attraction pole to criminals, as they are considered to be the gateway between Europe and Asia and there is a possibility for them to expand their activities across their borders, and as a result the organized crime to thrive. It is also well known that the Balkan corridor created by the Balkan countries is the area through which the largest quantities of drugs produced in the countries of West Asia and North Africa are trafficked.

At the same time, these kind of activities into the area of Balkans leads to disruption of the political and economic activities of each country, both of those directly involved and of the countries that constitute an incidental damage of organized crime. As a natural consequence of all that, these countries have to face the European Union.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο/Η δηλών/ούσα

Ιωάννης Δ. Γκατζούνας

.....

(Υπογραφή)

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	4
Abstract	5
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ	6
Κατάλογος Εικόνων	8
Κατάλογος Πινάκων	8
Εισαγωγή.....	9
Σκοπός και Αντικείμενο της μελέτης.....	11
Δομή της Μελέτης.....	11
Χαρακτηριστικά και Αίτια Έξαρσης.....	12
Κεφάλαιο 1ο: Το Οργανωμένο Έγκλημα – Περίπτωση Κοσόβου.....	14
Το Οργανωμένο Έγκλημα και η Πολιτική του Κοσόβου.....	15
Η Βαλκανική οδός και το Κόσοβο	17
Κεφάλαιο 2 ^ο : Το Οργανωμένο Έγκλημα – Περίπτωση Μαυροβουνίου	22
Η διακίνηση των όπλων στο Μαυροβούνιο	24
Η ανάμειξη της πολιτικής ηγεσίας στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος.....	25
Κεφάλαιο 3 ^ο : Επιπτώσεις σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά και στην ένταξη των χωρών στην ΕΕ.....	28
Πολιτικές Συνέπειες	28
Οικονομικές Συνέπειες.....	30
Η συνέπεια προς τα υποψήφια κράτη για ένταξη στην ΕΕ	33
Συμπεράσματα.....	37
Βιβλιογραφία	39
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	39
Διαδικτυακοί Τόποι-Ιστοσελίδες.....	39

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1.1: Ικανοποίηση και εμπιστοσύνη των πληθυσμών του Κοσόβου προς τα σώματα ασφαλείας και επιβολής του νόμου, πηγή: Kosovo Security Barometer (December 2013)

Εικόνα 1.2: Ανθρωποκτονίες από πρόθεση στο Κόσοβο 2000 – 2005, πηγή: UNMIK

Εικόνα 1.3: Η Βαλκανική οδός της ηρωίνης, πηγή: United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC World Drug Report 2012. Heroin, p.122

Εικόνα 3.1: ΑΕΠ Μαυροβουνίου, 2016 – 2019, πηγή: TRADINGECONOMICS.COM / Statistical Office of Montenegro

Εικόνα 3.2: ΑΕΠ Κοσόβου, 2016 – 2019, πηγή: TRADINGECONOMICS.COM / Kosovo Agency of Statistics

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Λόγοι ανθρώπινου εμπορίου στο Μαυροβούνιο από το 2000 έως το 2004, πηγή: US Department of State, Trafficking in Persons Report June 2004, Washington D.C

Εισαγωγή

Τα Βαλκάνια εμπεριέχουν μια ποικιλία πολιτισμών όπου ο κάθε ένας έχει βιώσει τις δικιές σου καταστάσεις που τον διαμόρφωσαν ως κρατική οντότητα στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και ακόμα γενικότερα, της Ευρώπης. Παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες των κυβερνήσεων, ακόμα και στην σημερινή εποχή δεν υπάρχει πλήρης σταθερότητα ιδιαίτερα σε επίπεδο ασφάλειας. Όλες οι χώρες στην περιοχή έχουν έρθει αντιμέτωπες με πολλές προκλήσεις. Οι κυριότερες πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος είναι το εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, οργάνων και παράνομων προϊόντων. Η διαφθορά του πολιτικού συστήματος συνδέεται άρρηκτα με το οργανωμένο έγκλημα και με αυτή την παραδοχή δύσκολα μπορεί να περιοριστεί.

Πως ακριβώς ορίζεται όμως το οργανωμένο έγκλημα; Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Διακρατικό Οργανωμένο Έγκλημα (UNTOC), μην έχοντας αποδώσει σαφή ορισμό, είχε σκοπό να επιτρέψει την ευρύτερη εφαρμογή της σε νέους τύπους εγκλημάτων που εμφανίζονται συνεχώς καθώς οι παγκόσμιες, περιφερειακές και τοπικές συνθήκες αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Στο άρθρο 2, περιγράφει το οργανωμένο έγκλημα ως μια ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που δεν δημιουργήθηκε τυχαία και υφίσταται για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ενεργώντας σε συνεννόηση και με σκοπό την διάπραξη τουλάχιστον ενός εγκλήματος το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τεσσάρων ετών. Η διάπραξη του εγκλήματος αποσκοπεί σε οικονομικό ή υλικό όφελος, άμεσα ή έμμεσα. (UNTOC, 2019)

Σύμφωνα με αμερικανικές πηγές, το οργανωμένο έγκλημα είναι κάθε επιχείρηση ή ομάδα ατόμων που ασκούν μια συνεχή και παράνομη δραστηριότητα, η οποία έχει ως κύριο σκοπό τη δημιουργία κερδών. Οι κύριες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος είναι παράνομες βάσει διαφόρων κρατικών και ομοσπονδιακών νόμων. Οι ποινικές οργανώσεις διατηρούν μυστικές τις παράνομες πράξεις τους και τα μέλη επικοινωνούν από στόμα σε στόμα. Πολλές επιχειρήσεις οργανωμένου εγκλήματος διαθέτουν επικερδείς νομικές επιχειρήσεις, όπως αδειοδοτημένα καταστήματα τυχερών παιχνιδιών, κατασκευές κτιρίων ή απομακρύνσεις απορριμμάτων που λειτουργούν παράλληλα και παρέχουν «κάλυψη» για τις παράνομες επιχειρήσεις. (USLegal, 2019)

Δεν είναι λίγοι, όμως, αυτοί οι οποίοι υποστηρίζουν σθεναρά ότι το οργανωμένο έγκλημα ευνοείται από την εξάπλωση της παγκοσμιοποίησης όπου ενθαρρύνεται με τον τρόπο αυτό η δραστηριότητα εκτός συνόρων των άμεσα εμπλεκόμενων χωρών. Ύστερα από την πτώση του κομμουνισμού και την αναδιαμόρφωση των συνόρων και των κρατικών οντοτήτων στην Βαλκανική χερσόνησο, οι οργανώσεις αυτές προσπάθησαν να δωροδοκήσουν το πολιτικό και δικαστικό σύστημα. Κατάφεραν να ξεπεράσουν τα σύνορα των κρατών και να δραστηριοποιηθούν σε περισσότερο από μια χώρες. Δημιουργήθηκε, με τον τρόπο αυτό, με την πάροδο των χρόνων, μια βιομηχανία κέρδους η οποία έφτασε να επηρεάζει την πολιτική και οικονομική υπάρχουσα σταθερότητα στην περιοχή.

Η ύπαρξη του οργανωμένου εγκλήματος στις βαλκανικές χώρες έχει επιφέρει πολιτικές συνέπειες που δυσχεραίνουν την διατήρηση της ασφάλειας. Τα κράτη αυτά χαρακτηρίζονται από ελλιπή νομοθεσία, κακή περιφρούρηση συνόρων και αδύναμους εθνικούς θεσμούς. Οι πολιτικοί παράγοντες κάθε ξεχωριστής κρατικής οντότητας, φαίνεται να μην μπορούν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να περιοριστεί το έγκλημα.

Εκτός των πολιτικών συνεπειών, οι χώρες καλούνται να αντιμετωπίσουν και τις οικονομικές συνέπειες που επιφέρει το οργανωμένο έγκλημα. Η εμφάνισή του, τόσο σε εθνική όσο και σε διεθνή κλίμακα, καθώς επίσης και η σύμπραξη των εγκληματικών στοιχείων με τους εκπροσώπους των κρατών επιφέρει την ανάπτυξη της “γκρίζας οικονομίας”. Με αυτόν τον τρόπο επηρεάζουν την ασφάλεια στο εσωτερικό των κρατών, απειλούν τους δημοκρατικούς θεσμούς και εμποδίζουν την προσπάθεια των χωρών να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους. Τα παραπάνω οδηγούν στο εύλογο συμπέρασμα ότι το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο. Κοινωνικό επειδή αφορά ολόκληρη την κοινωνία, η οποία πολλές φορές φαίνεται να το παραβλέπει αλλά και οικονομικό, καθώς επωφελείται η παραοικονομία¹. (UNCTAD, 2016)

¹ Παραοικονομία είναι το κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας μίας χώρας, το οποίο δημιουργείται λαθραία και παράνομα. Η παραοικονομία ή αλλιώς μαύρη οικονομία, ενώ θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο επίσημο εθνικό προϊόν, δεν είναι εφικτό να υπολογιστεί από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, αλλά εμφανίζεται εκ των υστέρων, όταν οι καταναλωτικές δαπάνες εμφανίζονται πιο υψηλές από τα είδη καταχωρημένα εισοδήματα.

Σκοπός και Αντικείμενο της μελέτης

Ο σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι η βαθύτερη ανάλυση και κατάδειξη του προβλήματος που ονομάζεται οργανωμένο έγκλημα, και το οποίο καλούνται να αντιμετωπίσουν οι χώρες των Βαλκανίων και συγκεκριμένα το Κόσοβο και το Μαυροβούνιο, ήδη από τις αρχές δημιουργίας των κρατών αυτών. Εν συνεχεία, θα μελετηθούν οι επιπλοκές του οργανωμένου εγκλήματος τόσο στον πολιτικό, όσο και οικονομικό τομέα κάθε ξεχωριστού κράτους, καθώς επίσης και τα εμπόδια που το ίδιο το έγκλημα θέτει στις χώρες αυτές αναφορικά με τις σχέσεις τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι να παρουσιάσει το πώς το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται και εμφανίζεται στην Βαλκανική χερσόνησο, με ποιες δηλαδή μορφές, και κατ' επέκταση να προσπαθήσει να εξηγήσει για ποιο λόγο ο πολιτικός και οικονομικός χώρος των χωρών των Βαλκανίων, επηρεάζονται συθέμελα, με αποτέλεσμα την αλλοίωση και παγίωση των σχέσεων τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιδιώκει, περιγράφοντας την εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος, να διερευνήσει ποιοι επίσης παράγοντες είναι αυτοί που συγκαλύπτουν το οργανωμένο έγκλημα και βοηθούν έμμεσα στην εξάπλωσή του στην βαλκανική οδό που ενώνει την Δυτική Ευρώπη με την Ασία και την Αφρική.

Δομή της Μελέτης

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, θα γίνει λόγος για την δράση του οργανωμένου εγκλήματος στο Κόσοβο, και πιο συγκεκριμένα ποιοι παράγοντες συνέβαλαν σε αυτό και πως έχει επηρεάσει το ίδιο το κράτος. Στην συνέχεια, στο επόμενο κεφάλαιο, θα μελετηθεί το οργανωμένο έγκλημα για την περίπτωση του Μαυροβουνίου. Στο επόμενο κεφάλαιο, θα διατυπωθούν οι επιπτώσεις που έχει το οργανωμένο έγκλημα σε αυτές τις χώρες της Βαλκανικής χερσονήσου και στην συνέχεια θα μελετηθεί η σχέση που έχουν οι χώρες αυτές με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Χαρακτηριστικά και Αίτια Έξαρσης

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί μία έννοια η οποία είναι δύσκολο να ερμηνευθεί, ειδικά με την πάροδο των ετών, που αποκτά μεγαλύτερη διάσταση. Έχει όμως δημιουργηθεί στην σημερινή εποχή πως μια εγκληματική πράξη εντάσσεται στο οργανωμένο έγκλημα, εφόσον χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τα κράτη-μέλη της ΕΕ, οι εθνικές αρχές των κρατών αυτών έχουν προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά, που εντάσσουν μία εγκληματική πράξη στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι η συνεργασία μεταξύ δύο και περισσότερων προσώπων, ο καταμερισμός καθηκόντων, η μακροπερίοδη διάρκειά του σαν πράξη από την έναρξη έως τον τελικό της στόχο, η ύπαρξη υπονοιών διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων, η δράση σε διεθνή κλίμακα, η συσχέτιση με έσοδα που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και εν τέλει νομιμοποιούνται και τέλος, η χρήση βίας (*Ριζάβα, 2012: σελ. 46-48*).

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης² συνιστούν σταυροδρόμι πολιτισμών, αλλά και εμπορίου. Λειτουργούν με τον ρόλο του μεσάζοντα, ώστε να γίνουν οι διαδικασίες διακίνησης αγαθών, από την Μέση Ανατολή και προς την κεντρική και δυτική Ευρώπη. Όπως είναι παγκοίμως γνωστό, οι χώρες της Μέσης Ανατολής, την τελευταία δεκαετία, έχουν πληγεί από εμφυλίους πολέμους και κυβερνώνται από καθεστώτα με ακραίες πρακτικές. Αυτό έχει ως συνέπεια να καθίσταται εξαιρετικά δυσχερές να πραγματοποιηθεί η οποιαδήποτε κίνηση ανταλλαγής προϊόντων, καθώς υπάρχει κίνδυνος για όποιον περνάει από τα εχθρικά αυτά εδάφη, να απειληθεί η ασφάλειά του. Έτσι λοιπόν, προκύπτει ένα μεγάλο ποσοστό οργανωμένου εγκλήματος στην περιοχή των Βαλκανίων.

² Η Νοτιοανατολική Ευρώπη αποτελεί έναν όρο που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα τμήμα της Ευρώπης, το οποίο απαρτίζεται από τις χώρες των Βαλκανίων. Τα κράτη που γεωγραφικά ανήκουν στην Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι η Ελλάδα, η Αλβανία, η Βόρεια Μακεδονία, η Βουλγαρία, το Μαυροβούνιο, η Κύπρος ως χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, το Κόσοβο, η Βοσνία, η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Σερβία και η Σλοβενία.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Με την λήξη του Ψυχρού Πολέμου³ κι έπειτα, η οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα στην περιοχή της Βαλκανικής χερσονήσου, εμφάνισε διασυνοριακή κίνηση. Ο μετασχηματισμός που επήλθε στα κράτη όπως ήταν διαμορφωμένα πριν το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οδήγησε έπειτα από αυτόν σε βίαιες συγκρούσεις στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Ο κατακερματισμός που υπέστη η Γιουγκοσλαβία στα χέρια του Τίτο, δεν είχε μόνο σαν απόρροια την εθνοκάθαρση, αλλά και την αποδυνάμωση των προϋπαρχόντων δομών των κρατών, με αποτέλεσμα να μην καθίστανται τα κράτη ικανά να ελέγξουν την δραστηριότητα που αναπτυσσόταν ραγδαία στα σύνορά τους (*Athanassopoulou, 2007: p. 333-334*).

³ Χρησιμοποιώντας τον όρο Ψυχρός Πόλεμος, περιγράφεται ο ανταγωνισμός που υπήρξε σε γεωπολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο ανάμεσα σε δύο μεγάλα και κύρια μπλοκ χωρών/δυνάμεων: το Δυτικό μπλοκ, με κυριότερη δύναμη τις ΗΠΑ και το Ανατολικό μπλοκ με πρώτη δύναμη την ΕΣΣΔ. Ο Ψυχρός Πόλεμος λέγεται πως ξεκίνησε μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και διήρκεσε έως την πτώση της ΕΣΣΔ. (1947 – 1991).

Κεφάλαιο 1ο: Το Οργανωμένο Έγκλημα – Περίπτωση Κοσόβου

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980, ο όρος οργανωμένο έγκλημα δεν συμπεριλαμβανόταν στο λεξιλόγιο των Βαλκανικών κρατών. Το οργανωμένο έγκλημα θεωρείτο, ως τότε, ως ένα από τα προβλήματα που υπήρχε μόνο στις περιοχές του δυτικού καπιταλισμού. Αρκετοί όμως παράγοντες προέκυψαν που συνέβαλαν στην επέκταση του οργανωμένου εγκλήματος στο Κόσοβο. Ο βασικότερος παράγοντας από αυτούς, που συνέβαλε στην ραγδαία ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος στην περιοχή του Κοσόβου, ήταν η αποσύνθεση της ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα (Ντάλης, 1999: σελ. 105).

Αφού ανέλαβε τον έλεγχο του Κοσόβου, το καθεστώς Μιλόσεβιτς το 1989, προκλήθηκαν μαζικές απολύσεις Αλβανών του Κοσόβου από τους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της βιομηχανίας, του εμπορίου και φυσικά από τον τομέα της δημόσιας διοίκησης. Ως συνέπεια όλων αυτών των ξαφνικών απολύσεων των Αλβανών Κοσοβάρων, παρουσιάστηκαν οι παράνομες δραστηριότητες στον οικονομικό τομέα καθώς μάλιστα και τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος. Σταδιακά παρουσίαζαν ενδυνάμωση και άρχισαν να παίζουν έναν κρίσιμο ρόλο στην οικονομία της περιοχής (Stražičar Teran, 2007: p. 8)

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που επικρατούσαν, σε συνδυασμό με την γεωγραφική θέση του Κοσόβου ως μία από τις κύριες διόδους λαθραίας διακίνησης παράνομων προϊόντων, όπως τα ναρκωτικά, στην βαλκανική χερσόνησο, αποτέλεσαν βασικοί παράγοντες για τους Αλβανούς του Κοσόβου, να συμμετάσχουν κι αυτοί στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η πρόσφατη καθαίρεση της αυτονομίας του Κοσόβου, αλλά και οι σκληρές διώξεις που έλαβαν χώρα από το καθεστώς Μιλόσεβιτς ενάντια στον αλβανικό πληθυσμό στις αρχές του 1990, είχαν ως συνέπεια να προξενήσει ένα γενικό μπόϊκοτάζ του Γιουγκοσλαβικού κράτους από τους Αλβανούς του Κοσόβου. Επίσης δημιουργήθηκε η ανάγκη για δημιουργία μιας παράλληλης κοινωνικής δομής υπό την σκιά εθνικιστικών, απελευθερωτικών και εγκληματικών οργανώσεων που απέβλεπαν στην καλύτερη αντιμετώπιση των Αλβανών του Κοσόβου. Σε αυτή την κοινωνική δομή, τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος διαμορφώθηκαν με βάση τους οικογενειακούς

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

δεσμούς. Η διοίκηση και η συντήρηση αυτής της νέας κοινωνικής τάξης, πέρασαν στα χέρια μεγάλων αλβανικών οικογενειακών δεσμών. Επιπλέον η συνεχής αύξηση της Αλβανικής Διασποράς στο Κόσοβο, επέτρεψε στο αλβανικό οργανωμένο έγκλημα να δημιουργήσει ένα συγκροτημένο δίκτυο στην Ευρώπη, έχοντας ως αποτέλεσμα να λαμβάνουν ένα σημαντικό κεφάλαιο κυρίως από την διακίνηση ηρωίνης (Stojarová, 2007: p. 13).

Το Οργανωμένο Έγκλημα και η Πολιτική του Κοσόβου

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο παραπάνω κείμενο, η ενεργή συμμετοχή του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσόβου στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος της περιοχής, έχοντας ως κύρια επιδίωξη την αυτοχρηματοδότησή του για την επέκταση των δραστηριοτήτων του, είναι ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Μετά το τέλος της σύγκρουσης που επικρατούσε στο Κόσοβο από τις 28 Φεβρουαρίου του 1998 έως και τον Ιούνιο του 1999, η Αποστολή Προσωρινής Διοίκησης των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK) ανέλαβε την διοίκηση της επαρχίας της περιοχής του Κοσόβου, και η οργάνωση UCK οδηγήθηκε σε αποστράτευση, με αποτέλεσμα να μετατραπεί μακροπρόθεσμα σε ένα όργανο που ονομαζόταν Σώμα Προστασίας του Κοσόβου⁴ (KPC). Ωστόσο παρατηρήθηκε ότι πρώην μέλη του UCK δεν αποτάχθηκαν εξ' ολοκλήρου από νεοσύστατο ΚPC. Σύμφωνα με μαρτυρίες πρώην μέλη του UCK, μετά την διαχείριση των κρίσεων και την αποκατάσταση της τάξης στη περιοχή του Κοσόβου, πολλά μέλη εμφανίστηκαν να επιστρέφουν στον τομέα της πολιτικής και άλλοτε να συμμετέχουν ενεργά στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος. Κάποιοι, εντάσσονταν σε άλλες παραστρατιωτικές οργανώσεις της περιοχής (Ströhle, 2010: p. 88).

Σχεδόν όλα εκείνα τα πρόσωπα που συνδέονται συχνά με τις σημαντικές θέσεις στο οργανωμένο έγκλημα στην περιοχή του Κοσόβου, είναι προηγούμενα μέλη του UCK, πολλά από τα οποία έφτασαν να κατέχουν διοικητικές θέσεις μέσα στο πρόσφατα

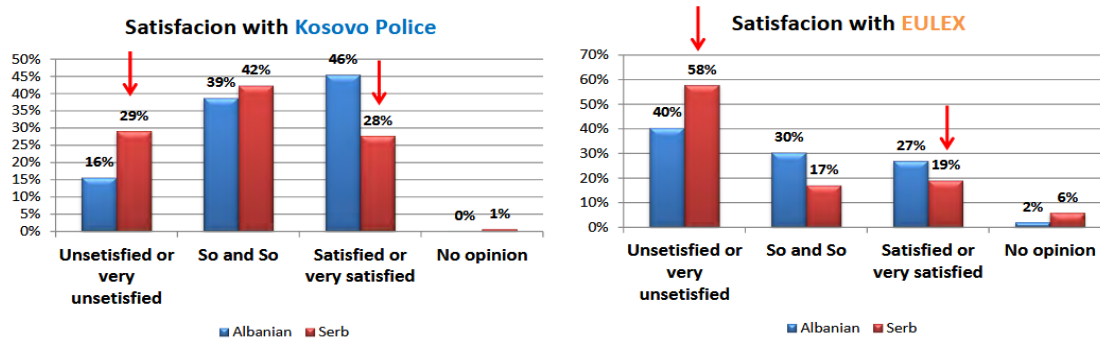
⁴ Το Σώμα Προστασίας του Κοσόβου είναι ένα ένοπλο σώμα ασφαλείας, το οποίο έχει ως αρμοδιότητα την διεξαγωγή επιχειρήσεων που αφορούν την αντιμετώπιση και διαχείριση κρίσεων στο Κόσοβο και κατ' επέκταση την εφαρμογή πολιτικής προστασίας. Οι κύριες αποστολές του σώματος αυτού έχουν να κάνουν με δραστηριότητες στους τομείς της διάσωσης και της εξουδετέρωσης εκρηκτικών και λοιπών επικίνδυνων υλικών. Το Σώμα Προστασίας είναι εξοπλισμένο με όπλα ελαφριού τύπου. Παρόλα αυτά, η κυβέρνηση του Κοσόβου επιδιώκει να αναβαθμίσει το Σώμα σε στρατό ξηράς, καθώς επίσης, τόσο η κυβέρνηση όσο και η διεθνής κοινότητα επιθυμούν και προσπαθούν να φέρουν την δύναμη του Σώματος Προστασίας σύμφωνα με τα πρότυπα του NATO.

δημιουργημένο ΚΡΚ. Οι διάφορες σχέσεις της ηγεσίας του ΚΡΚ με πρώην διοικητές του UCK, είχε ως συμπέρασμα ότι το οργανωμένο έγκλημα είχε διεισδύσει ενεργά στα θεμέλια της διοίκησης του ΚΡΚ (Clewlow, 2010: p. 13).

Σύμφωνα με πηγές του NATO, τα μέλη του UCK τα οποία κατείχαν διοικητικές θέσεις μέσα στο ΚΡΚ, δεν ήταν λίγες φορές, που είχαν κατηγορηθεί για συμμετοχή σε εγκληματικές δραστηριότητες όπως την διακίνηση ναρκωτικών αλλά και το *trafficking*. Μετά την λήξη της ένοπλης σύρραξης και την διάλυση του UCK, διάφορες εκθέσεις και αναφορές από πηγές της CIA κάνουν λόγο ότι τα ηγετικά μέλη του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσόβου υπήρξαν πρώην ή και ακόμα ενεργά μέλη στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος στην περιοχή. Υπάρχουν αναφορές εκθέσεων του NATO, οι οποίες κάνουν λόγο για τις σχέσεις και την επικοινωνία που ανέπτυξαν ένας πρώην ηγέτης του UCK, ο *Xhavit Haliti* με τον *Hashim Thac*. Η έκθεση χαρακτηρίζει τον *Haliti* ως έναν σημαντικό εγκληματικό ηγέτη και του προσάπτει κατηγορίες για ποικίλα σημαντικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένου και του πολύ σοβαρού θέματος αναφορικά με στοχευόμενες δολοφονίες. Επίσης, πηγές του NATO αναφέρουν ότι ο πρωθυπουργός του Κοσόβου *Hashim Thac*, πολιτικός ηγέτης του Δημοκρατικού κόμματος (PDK), υπήρξε πρώην μέλος του UCK. Ως αποδείξεις για τις κατηγορίες που απέδιδε το NATO, δόθηκαν από την Ελβετία τον Ιούνιο του 2001 δελτία εσόδων και εξόδων, τα οποία έρχονταν να επιβεβαιώσουν τις δαπάνες προς τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος που είχαν αναπτυχθεί στο Κόσοβο και στις γύρω περιοχές (Minear, Baarda, Sommers, 2000: p. 126 – 131).

Εικόνα 1.1

Ικανοποίηση και εμπιστοσύνη των πληθυσμών του Κοσόβου προς τα σώματα ασφαλείας και επιβολής του νόμου

Πηγή: Kosovo Security Barometer (December 2013)

Η Βαλκανική οδός και το Κόσοβο

Η σύρραξη στην περιοχή συνέτεινε αποφασιστικά στην αύξηση της διακίνησης παράνομων ειδών και ουσιών, ενώ το οργανωμένο έγκλημα θεωρήθηκε η οικονομική βάση για την συνέχιση των διεκδικήσεων. Η ένοπλη οργάνωση των Κοσοβάρων, στήριξε τις διεκδικήσεις της στην διακίνηση παράνομων ειδών και όπλων, γεγονός που είχε προβληθεί βάσει τεκμηρίων από τα διεθνή ΜΜΕ, δίχως οι ίδιες καταγγελίες να έχουν αποδειχθεί για άλλες οργανώσεις που έχουν θεωρηθεί αντίστοιχες, όπως στο κουρδικό ζήτημα. Η αύξηση των καταγγελιών στον Τύπο των Βαλκανίων αλλά και στον Διεθνή Τύπο, γνωστοποίησε στην κοινή γνώμη τις πηγές χρηματοδότησης του UCK, αλλά δεν ανέτρεψε την διεθνή και ευρωπαϊκή άποψη για τις διεκδικήσεις των ίδιων σε βάρος της εθνικής ακεραιότητας της Γιουγκοσλαβίας (Ντάλης, 1999: σελ. 108 – 109).

Γεγονός είναι ότι η βαλκανική οδός, όπως λεγόταν, των ναρκωτικών, υπέστη πολλές αλλαγές κυρίως λόγω του πολέμου. Τα ναρκωτικά ερχόμενα από την Τουρκία, διοχετεύονται πλέον στην Βόρεια Μακεδονία και από εκεί, μέσω της αλβανικής μειονότητας, περνούν, τόσο στην Αλβανία λόγω του ότι έχει πρόσβαση στην θάλασσα, και επιτρέπει την διακίνησή τους προς την Ιταλία, όσο και στο Κόσοβο, κάτι το οποίο είχε ξεκινήσει να συμβαίνει από τον UCK. Ήδη από τις αρχές του 2000, η Europol, με αφορμή τον πόλεμο του 1999, ξεκίνησε τον έλεγχο της περιοχής για να δώσει λύση στο πρόβλημα των δικτύων λαθρεμπορίου ναρκωτικών και όπλων (Λαμπροπούλου, Βυθούλκα, 1999).

Ωστόσο, στο Κόσοβο, το εμπόριο ναρκωτικών δεν συνδέεται πλέον με το παράνομο διασυνοριακό εμπόριο όπλων και λοιπού ελαφρού οπλισμού. Το τελευταίο είναι μάλλον μικρής σημασίας, τουλάχιστον σε συγκριτικά επίπεδα με το εμπόριο όπλων στα γειτονικά βαλκανικά κράτη. Το χαμηλό επίπεδο εμπορίου αναφορικά με τα όπλα οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, ένας εκ των οποίων είναι το γεγονός ότι η αγορά όπλων είναι σχετικά κορεσμένη, καθώς υπάρχουν ήδη 330.000 έως 460.000 μικρά όπλα στο Κοσσυφοπέδιο. Εκτός από τους φορείς παροχής ασφάλειας, όπως η αστυνομία της UNMIK και η KFOR⁵, υπάρχει πληθώρα επιχειρήσεων αλλά και

⁵ Η Δύναμη Κοσσυφοπεδίου (KFOR) αποτελεί μία διεθνή ειρηνευτική δύναμη υπό την ηγεσία του NATO η οποία, από το 1999 έως και σήμερα, έχει την αρμοδιότητα να μεριμνά για τη δημιουργία

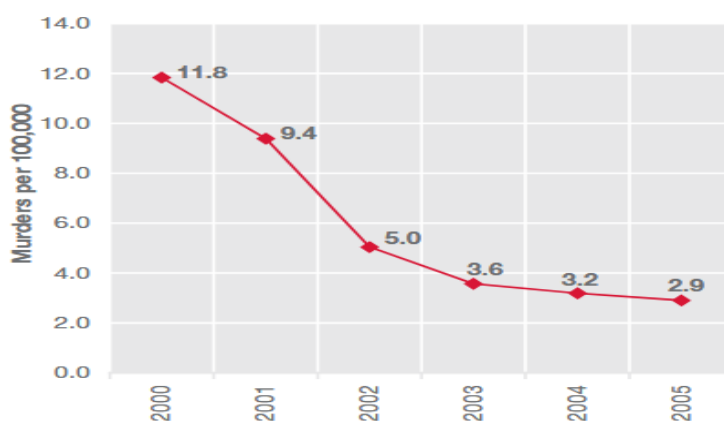
Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

πολιτών που διαθέτουν την ειδική εξουσιοδότηση χρήσης και κατοχής όπλων, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας και ορισμένων πολιτικών. Η σημερινή ζήτηση προέρχεται κυρίως από αυτούς τους φορείς που αναβαθμίζουν τακτικά τον εξοπλισμό τους. Τα όπλα ανήκουν και σε απλούς πολίτες: περίπου το 60-70% των νοικοκυριών στο Κοσσυφοπέδιο έχουν στην κατοχή τους όπλα, κυρίως για τη δική τους προσωπική ασφάλεια (*Stražičar Teran, 2007: p. 11*).

Η εμπορία ανθρώπων και κυρίως γυναικών, φαίνεται να παραμένει ευρέως διαδεδομένη στο Κοσσυφοπέδιο. Συνήθως σχετίζεται με τη σεξουαλική εκμετάλλευση, ενώ δεν έχουν ανιχνευθεί άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων, όπως η καταναγκαστική εργασία ή η αφαίρεση οργάνων. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης του Κοσσυφοπεδίου, οι κύριες αιτίες της εμπορίας ανθρώπων είναι η ανεργία, η φτώχεια, οι ανισότητες μεταξύ των φύλων, οι κοινωνικές και πολιτιστικές συμπεριφορές και η ζήτηση για σεξουαλικές υπηρεσίες και τέλος, φθηνή εργασία. Η επαρχία χρησιμοποιείται ως διαμετακόμιση καθώς και ως περιοχή προορισμού. Παρόλο που η παρουσία διεθνών στρατιωτικών δυνάμεων έπαιξε αρχικά δυστυχώς σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αυτής της παράνομης δραστηριότητας, υπολογίζεται ότι κατά προσέγγιση το 90% των πελατών που αναζητούν σεξουαλικές υπηρεσίες είναι επί του παρόντος εγχώριοι κι όχι από άλλα κράτη (*Stražičar Teran, 2007: page 12*).

Εικόνα 1.2

Ανθρωποκτονίες από πρόθεση στο Κόσοβο 2000 – 2005

Πηγή: UNMIK

ενός ασφαλούς περιβάλλοντος στο Κόσοβο. Η δράση της έγινε υψίστης σημασίας μετά την διακήρυξη ανεξαρτησίας του Κοσόβου το 2008

Το Κόσοβο, παρόλη την δυσμενή κατάσταση που επικρατεί εντός του, επιχειρεί να ενταχθεί στην *Interpol*, επιδιώκοντας την μείωση του οργανωμένου εγκλήματος τόσο εντός του, όσο και στις χώρες που σχετίζονται με τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος του Κοσόβου. Όμως, ο πρωθυπουργός του Κοσσυφοπεδίου το 2017, *Ramush Haradinaj*, επιβεβαίωσε ότι η χώρα εγκαταλείπει τις προσπάθειές της να συμμετάσχει στη *Interpol*, αφού απέτυχε να εξασφαλίσει αρκετή υποστήριξη για να συμμετάσχει από τα υπάρχοντα μέλη. Δήλωσε ότι η ιδιότητα του Κοσόβου ως μέλος της Ιντερπόλ ήταν ιδιαίτερα σημαντική ως προς την συμβολή του στην καταπολέμηση του διεθνούς εγκλήματος και της τρομοκρατίας που υπάρχει στην χώρα και ότι ήταν έτοιμοι σαν κράτος να αναλάβει τις πλήρεις ευθύνες ως μέλος της *Interpol*. Ο αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης είχε δηλώσει ότι ναι μεν η δουλειά για να γίνουν μέλος της *Interpol* έχει γίνει, αλλά όχι σε σημαντικό βαθμό, συγκριτικά με άλλες χώρες, ήδη μέλη. Σε όλο αυτό, η Σερβία εξέφρασε έντονα την αντίθεσή της στην αίτηση του Κοσσυφοπεδίου προς την *Interpol*, υποστηρίζοντας ότι οι σχέσεις της πρώην επαρχίας της με την *Interpol* έχουν ήδη καθιερωθεί μέσω της αποστολής του ΟΗΕ στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK). Ωστόσο, πρόσφατα, με ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κλήθηκαν τα κράτη μέλη της *Europol* και της *Interpol* να δεχθούν το Κοσσυφοπέδιο ως νέο μέλος, λέγοντας ότι με αυτόν τον τρόπο θα βελτιώσει την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος (*Isufi, 2017*).

Καθώς η γενική συνέλευση της *Interpol*, κλήθηκε εκ νέου να ψηφίσει για την ένταξη του Κοσσυφοπεδίου σε αυτήν, στο Ντουμπάι, ο υπουργός Εξωτερικών του Κοσσυφοπεδίου *Behgjet Pacolli* δήλωνε αισιόδοξος στην θετική ψήφο των απαιτούμενων μελών, θεωρώντας ότι μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου, αυτή είναι η πιο σημαντική στιγμή μέχρι στιγμής. Ως μέλος της *Interpol*, το Κοσσυφοπέδιο θα είναι μέρος του συστήματος ασφαλείας στη διεθνή σφαίρα και θα είναι ευκολότερο να καταπολεμήσει το έγκλημα, κάνοντας την ασφάλεια στην Ευρώπη περισσότερο βιώσιμη. Παρόλα αυτά, δεν έγινε δεκτό το αίτημα με βασικό αντίπαλο την Σερβία να στέκεται ενάντια στο αίτημα αυτό, λέγοντας πως η εγκληματικές οργανώσεις που συνεργάζονται με την αστυνομία, θα πολιτικοποιηθούν πλήρως και μελλοντικά θα γίνει παραβίαση του διεθνούς δικαίου (*Pajaziti, 2018*).

Παράλληλα, τα ζητήματα του οργανωμένου εγκλήματος που φτάνουν στο σημείο να καταδικαστούν, αποτελούν μία εξαιρετικά χρονοβόρα διαδικασία. Η αποστολή της

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

ΕΕ για την προώθηση του κράτους δικαίου, η EULEX, δήλωσε στο Βαλκανικό Δίκτυο Αναφορών (Balkan Investigative Reporting Network – BIRN) ότι εξέφρασε τη λύπη της για το γεγονός ότι η υπόθεση Medicus⁶ θα αποσυρθεί μετά την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, που ανατρέπει την ετυμηγορία που καταδικάζει τρεις άνδρες του Κοσόβου που εμπλέκονται σε ένα δίκτυο διακίνησης οργάνων σε μία κλινική κοντά στην Πρίστινα το 2008, και προχωράει σε επανεκδίκαση. Άνθρωποι από την Τουρκία, τη Ρωσία, τη Μολδαβία και το Καζακστάν ήρθαν στην κλινική, αφού συμφωνήθηκε ότι θα λάβουν 15.000 ευρώ για τα νεφρά τους. Ο εισαγγελέας της EULEX στην υπόθεση, ανέφερε ότι οι παραλήπτες κατέβαλαν περισσότερα από 70.000 ευρώ για τα νεφρά (*Bytyci, 2018*).

Τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος, δεν εξασθενούν αλλά έχουν εισχωρήσει σε σημαντικά πεδία του κράτους του Κοσόβου. Εναργές παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση του *Albert Veliu*, που ήταν υπάλληλος του υπουργείου Εξωτερικών του κράτους, οδηγώντας τον Πρόξενο του Κοσόβου στους δρόμους της Νέας Υόρκης. Διεξήγαγε επικερδή επιχείρηση ως μεταφορέας όπλων και ναρκωτικών, διατηρώντας παράλληλα επαφές με την *Cosa Nostra* και το Αλβανικό οργανωμένο έγκλημα στη Νέα Υόρκη και Τσεχική Δημοκρατία. Είχε προμηθεύσει όπλα κατά τη διάρκεια ταξιδιών του στο Κοσσυφοπέδιο το 2017, όπου αργότερα συνελήφθησαν συνεργάτες του στην Νέα Υόρκη. Ταυτόχρονα, κατηγορήθηκαν και για ξέπλυμα χρήματος ύψους 800.000 δολαρίων σε Κόσοβο και Ιταλία (*Angelovski, Marzouk, 2017*).

Με την πάροδο των ετών, το Κόσοβο ενδυναμώνει τις προσπάθειές του για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η αστυνομία, το 2019, δήλωσε ότι 19 αστυνομικοί συνελήφθησαν για συμμετοχή αυτών σε λαθρεμπόριο όπλων και συνεπώς κατάχρηση θέσεων και δωροδοκίας, όπως δήλωσε ο διευθυντής της αστυνομίας του Κοσόβου. Οι Σέρβοι, εναντιώθηκαν στην δράση της αστυνομίας καθώς οι 11 από τους 19 συλληφθέντες ήταν Σέρβοι αστυνομικοί στο Βόρειο Κόσοβο. Ενώ με τον τρόπο αυτό το Κόσοβο προσπαθεί να αποκαταστήσει την ασφάλεια στα σύνορα και να μειώσει τα περιστατικά οργανωμένου εγκλήματος, και

⁶ Η υπόθεση Medicus είναι μία περίπτωση διεθνούς κυκλώματος εμπορίας οργάνων και διενέργειας παράνομων μεταμοσχεύσεων. Από τον Μάρτιο έως και τον Νοέμβριο του 2008, στην κλινική Medicus στο Κόσοβο, έγιναν 24 παράνομες μεταμοσχεύσεις νεφρών από γιατρούς που ήταν μέλη του κυκλώματος. Το κύκλωμα είχε εκμεταλλευτεί την δύσκολη θέση των δοτών (οικονομικά προβλήματα) αλλά και των ληπτών, καταλήγοντας να εισπράττει τεράστια οικονομικά ποσά μέσω των μεταμοσχεύσεων.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

να θεωρηθεί άξιο εμπιστοσύνης τόσο από την ΕΕ, όσο και από την Interpol, οι χώρες που το περιβάλλουν είτε άμεσα, είτε έμμεσα, εμπλέκουν το Κόσοβο στα δίκτυα του εγκλήματος (*Begisholli, Zivanovic, 2019*).

Εικόνα 1.3

Η Βαλκανική οδός της ηρωίνης

Πηγή: United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC World Drug Report 2012. Heroin, p.122

Κεφάλαιο 2^ο: Το Οργανωμένο Έγκλημα – Περίπτωση Μαυροβουνίου

Το Μαυροβούνιο, σαν χώρα, έχει τραβήξει τα βλέμματα της διεθνούς κοινής γνώμης, καθώς αποτελεί πλέον χώρα διαμετακόμισης, προέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και κορίτσια που υπόκεινται σε εμπορία ανθρώπων, κάνοντάς το, συγκριτικά με άλλες χώρες των Βαλκανίων και πάντα σκεπτόμενοι την έκταση και πληθυσμό της χώρας, το κράτος αυτό που έχει τεράστια ποσοστά εμπορίας ανθρώπων. Πιο συγκεκριμένα, οι άνθρωποι αυτοί οδηγούνται εκεί για να βρεθούν σε συνθήκες καταναγκαστικής πορνείας και καταναγκαστικής εργασίας. Τα θύματα εμπορίας είναι ως επί το πλείστον γυναίκες από την Ουκρανία, την Μολδαβία, την Σερβία, την Ρουμανία, την Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο, οι οποίες μεταναστεύουν ή διακινούνται μέσω της χώρας προς άλλους προορισμούς και υπόκεινται σε συνθήκες καταναγκαστικής πορνείας στο Μαυροβούνιο. Τα παιδιά Ρομά εξαναγκάζονται σε οργανωμένη επαιτεία δρόμου στη χώρα. Σύμφωνα με ΜΚΟ και διεθνείς εμπειρογνώμονες, οι ξένοι άνδρες και τα νεότερα αγόρια υποβάλλονται σε καταναγκαστική εργασία στον τομέα της αναπτυσσόμενης βιομηχανίας του Μαυροβουνίου (Surtees, 2005: p. 399 – 400).

Οι γυναίκες και τα κορίτσια του Μαυροβουνίου υπόκεινται σε καταναγκαστική πορνεία, τόσο εντός της χώρας τους, όσο και σε άλλες βαλκανικές χώρες. Τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος που λειτουργούν στην αναπτυσσόμενη τουριστική βιομηχανία του Μαυροβουνίου έχουν εμπλακεί στην εμπορία ανθρώπων, για να εξυπηρετήσουν τον σκοπό της καταναγκαστικής πορνείας. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του Μαυροβουνίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Συμβούλιο της Ευρώπης, σαν χώρα αμφισβητούν την επίσημη στάση της κυβέρνησης του Μαυροβουνίου ότι υποτίθεται το Μαυροβούνιο δεν έχει σημαντικό πρόβλημα διακίνησης ανθρώπων (U.S. State Department, 2010)

Πίνακας 2.1

Λόγοι ανθρωπίνου εμπορίου στο Μαυροβούνιο από το 2000 έως το 2004

Form of Trafficking	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Sexual exploitation	14	5	9	4	3	35
Labour exploitation	0	0	0	0	4	4
Sexual and labour exploitation	0	0	0		3	3
Total	14	5	9	4	10	42

Πηγή: US Department of State, *Trafficking in Persons Report June 2004*, Washington D.C

Ενώ ο αριθμός των αναγνωρισμένων θυμάτων στο Μαυροβούνιο ήταν πάντοτε χαμηλός, λίγο πριν την ανεξαρτητοποίησή του, παρατηρήθηκε σημαντική μείωση αναφορικά με τον προσδιορισμό των θυμάτων. Η μείωση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην κακή διαχείριση των υποθέσεων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων και την βοήθεια που προσφέρεται σε αυτούς, και στη συνέχεια στην αποσυναρμολόγηση του Προγράμματος Προστασίας Θυμάτων⁷. Ενώ, κατά την διάρκεια του 2004 μόνο δύο θύματα εντοπίστηκαν και υποβοηθήθηκαν από το πρόγραμμα προστασίας που ήταν αρμόδιο, το δεύτερο εξάμηνο του ίδιου έτους σημειώθηκε σημαντική άνοδος στην ταυτοποίηση των θυμάτων με την βοήθεια της επιβολής του νόμου που αφορά τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος. Από τον Αύγουστο και έπειτα, εντοπίστηκαν 16 επιπλέον θύματα. Από αυτούς, η πλειοψηφία ήταν αλλοδαποί και δύο ήταν υπήκοοι του Μαυροβουνίου (*Surtees, 2005: p. 402*).

Αυτή η άνοδος στον προσδιορισμό των θυμάτων οφείλεται σε δύο εξελίξεις. Η πρώτη είναι η εκπαίδευση των αξιωματούχων των συνόρων του κράτους στο Μαυροβούνιο από τον Διεθνή Οργανισμό για την Μετανάστευση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών και το Τμήμα της Συνοριακής Αστυνομίας. Συνολικά 301 αξιωματούχοι των συνόρων και επτά αντίστοιχοι υπάλληλοι εκπαιδεύτηκαν σχετικά με την εμπορία και την αναγνώριση των θυμάτων. Παράλληλα, υπήρξε εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους δικαστές και τους εισαγγελείς το οποίο βοήθησε στα στελέχη του δικαστηρίου να οδηγηθούν ευκολότερα στην αναγνώριση των διακινητών. Η δεύτερη εξέλιξη ήταν η κινητοποίηση πολλών μονάδων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στα επτά κέντρα που βρίσκονται σε ολόκληρη τη χώρα του Μαυροβουνίου, παίρνοντας εθνικές διαστάσεις με την βοήθεια του Υπουργείου Εσωτερικών. Αυτές οι μονάδες είναι αρμόδιες με τον εντοπισμό και παραπομπή των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στη Δημοκρατία του Μαυροβουνίου, καθώς και την διερεύνηση της εμπορίας ανθρώπων και των συναφών παραβιάσεων. Αυτές οι

⁷ *Victim Assistance and Witness Protection (Βοήθεια για τα θύματα και προστασία των μαρτύρων)*: Ο αντίκτυπος του εγκλήματος στα θύματα από οποιαδήποτε μορφή οργανωμένου εγκλήματος μπορεί να είναι βαθύς. Τα θύματα μπορεί να υποφέρουν από σωματικές, πνευματικές, συναισθηματικές και οικονομικές βλάβες, από τις οποίες κάποιος μπορεί να μην ανακάμψουν ποτέ.

Εκτός από τα ισχυρά κίνητρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για την επερχόμενη παροχή βοήθειας και την προστασία των ατόμων που έχουν πέσει θύματα ή έχουν παρακολουθήσει σοβαρά εγκλήματα, υπάρχουν κίνητρα για την αποκατάσταση της ποινικής δικαιοσύνης. Η συνεργασία των θυμάτων και των μαρτύρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή δίωξη εγκληματιών αλλά και εν τέλει, την μαζική και ολοκληρωτική διάλυση οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Ωστόσο, μια από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν πολλά συστήματα ποινικής δικαιοσύνης πάνω στην διερεύνηση και δίωξη εγκλημάτων, είναι η επίτευξη αυτής της συνεργασίας μεταξύ θυμάτων και μαρτύρων.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

εξελιξείς συμβάλλουν στην εξήγηση της αυξημένης αναγνώρισης των θυμάτων και ο εντοπισμός των ανδρών για την εμπορία εργασίας σηματοδοτεί επίσης την ευαισθητοποίηση ορισμένων αξιωματούχων του Μαυροβουνίου ότι η εμπορία ανθρώπων γίνεται και για σκοπούς άλλους πέρα από την σεξουαλική εκμετάλλευση (*European Commission, 2013: p. 52 – 54*).

Η διακίνηση των όπλων στο Μαυροβούνιο

Η ομοιότητα με την Σερβία είναι ότι το Μαυροβούνιο έχει ισχυρή αστυνομική δύναμη ήδη από την δεκαετία του 1990, όπου η αστυνομία είχε ισχυρούς δεσμούς με τα άτομα του πολιτικού χώρου, καθώς και με τον κόσμο που συσχετιζόταν με τις παράνομες ενέργειες και τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος. Το Μαυροβούνιο ξεκίνησε ως ένα κράτος που κατείχε και κατέχει μία από τις ισχυρότερες αστυνομικές δυνάμεις για τον πληθυσμό σε αναλογία με τον συνολικό πληθυσμό στην Ευρώπη και τα κράτη της. Στα τέλη της δεκαετίας του 2000, η αστυνομία του Μαυροβουνίου είχε 5000 εργαζόμενους στην διάθεσή της, ενώ με τον ερχομό της νέας χιλιετίας, υπήρχαν 18000 άτομα στην αστυνομική υπηρεσία του Μαυροβουνίου. Η αστυνομία έως σήμερα ασχολείται συχνά με τις παράνομες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο Μαυροβούνιο και παράλληλα το κράτος αυτό από όταν ανεξαρτητοποιήθηκε, έχει μετατραπεί σε παράδεισο για κάθε είδους διακίνηση. Πρωταρχικά, η χώρα του Μαυροβουνίου έγινε ευρέως γνωστή στην βαλκανική χερσόνησο από την εισαγωγή κλεμμένων οχημάτων από τη Δυτική Ευρώπη γενικότερα αλλά, αξίζει να σημειωθεί, και σε μεγάλο βαθμό, και από τη Σερβία. Έκτοτε, και με την πάροδο των ετών που το Μαυροβούνιο υπάρχει σαν αυτόνομο κράτος, είναι λίγο δύσκολο να ειπωθεί και να ισχυριστεί κανείς ότι η μαφία που χτίστηκε και δρα στο Μαυροβούνιο, βοηθήθηκε και ενισχύθηκε από την αστυνομία, αλλά η μαφία είναι σίγουρα συνδεδεμένη και ως έναν βαθμό συνεργάστηκε με την τοπική αστυνομία, είτε έκδηλα είτε περισσότερο κρυφά. Το Μαυροβούνιο πάντως, είναι γνωστό, όχι μόνο για τον αριθμό των αστυνομικών που έχει στην υπηρεσία του αλλά και για τον αριθμό των όπλων κατά κεφαλήν. Ο πληθυσμός στο Μαυροβούνιο είναι πολύ καλά οπλισμένος, καθώς οι κάτοικοί του⁸ στο τέλος του 20ού αιώνα και λόγω του πολέμου αλλά και συνεχίζουν και στον 21^ο αιώνα, έχουν συνολικά 79800 όπλα στην διάθεσή τους, δηλαδή ένα

⁸ Σύμφωνα με την καταμέτρηση του Επίσημου Στατιστικού Γραφείου του Μαυροβουνίου, το 2003, ο πληθυσμός του Μαυροβουνίου ανερχόταν στους 620.145 κατοίκους.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

όπλο ανά οκτώ κατοίκους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ηλικιωμένων. Παλαιότερα, κατά την περίοδο του πολέμου και έπειτα, η αστυνομία του Μαυροβουνίου κατέσχεσε 6370 όπλα, 446 βόμβες και 93 κιλά εκρηκτικών που βρίσκονταν σε παράνομη κατοχή (*Stojaroná, 2007: p. 15 – 16*).

Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η ετήσια εθνική έκθεση του Μαυροβουνίου σχετικά με το εμπόριο όπλων αναφέρει ότι η χώρα εξήγαγε όπλα αξίας περίπου 11,3 εκατομμυρίων ευρώ το 2016. Ο κατάλογος των χωρών στις οποίες το Μαυροβούνιο προωθεί και πουλάει τα όπλα του, περιλαμβάνει 23 χώρες, μεταξύ των οποίων η Πολωνία, η Σερβία, η Βουλγαρία και η Ουκρανία. Το Μαυροβούνιο εξήγαγε πυρομαχικά, εξοπλισμό αεροπορίας για στρατιωτική χρήση, ρουκέτες και ναυτικό εξοπλισμό. Όσον αφορά τις εισαγωγές στρατιωτικού εξοπλισμού, το Μαυροβούνιο αγόρασε όπλα αξίας περίπου 17,8 εκατομμυρίων ευρώ, κυρίως από το Ισραήλ. Εταιρείες από το Μαυροβούνιο αγόρασαν επίσης όπλα από τη Σερβία και τη Μακεδονία, κυρίως πυρομαχικά και εξοπλισμό για στρατιωτική χρήση. Ο μεγαλύτερος εισαγωγέας-εξαγωγέας όπλων στην χώρα, είναι η Αμυντική Βιομηχανία του Μαυροβουνίου(MDI), η οποία πωλήθηκε στο Βελιγράδι και το Ισραήλ. Το 2009 και το 2012, ο MDI κατηγορήθηκε ότι εξάγει παράνομα όπλα στη Λιβύη και τη Συρία. Τον Μάιο του 2015, ο υπεύθυνος για την καταπολέμηση της διαφθοράς MANS υπέβαλε ποινική δίωξη κατά του πρωθυπουργού *Milo Djukanovic* μετά από έρευνα της BIRN σχετικά με την πώληση του εξαγωγέα όπλων. Μετά τις κατηγορίες περί παράνομων πωλήσεων όπλων στη Λιβύη και τη Συρία, το Μαυροβούνιο καθιέρωσε αυστηρότερους νόμους στον τομέα αυτό, στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την ΕΕ στον τομέα του κράτους δικαίου και της ασφάλειας (*Tomovic, 2016*).

Η ανάμειξη της πολιτικής ηγεσίας στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος

Κατά πόσο όμως η πολιτική ηγεσία είναι σε θέση να απεμπλακεί από τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος στα οποία, με την πάροδο των χρόνων, αναμειγνύεται όλο και περισσότερο; Ένα πρόσφατο περιστατικό είναι η ανάμειξη του ηγέτη της αντιπολίτευσης του Μαυροβουνίου σε επιχείρηση ξεπλύματος χρήματος. Πιο συγκεκριμένα, ο *Nebojsa Medojevic* και άλλοι 11 κατηγορούνται από την Ειδική

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Εισαγγελία για Οργανωμένο Έγκλημα για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που συνδέονταν με την χρηματοδότηση του Ρώσικου Δημοκρατικού Μετώπου κατά τις εκλογές του Οκτωβρίου 2016. Από την πλευρά βέβαια των κατηγορουμένων λέγεται ότι δεν ενεπλάκησαν ουδέποτε σε τέτοιες διαδικασίες με την Ρωσία, και πως αυτό είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας του *Djukanovic* με τις δικαστικές αρχές, καθώς ως αντιπολίτευση, ο *Medojevic* είναι ο ισχυρότερος αντίπαλος και προσπαθούν, κατά τα λεγόμενά του, να τον απομακρύνουν από το πολιτικό παιχνίδι, κάτι το οποίο δεν ευσταθούσε εν τέλει, σύμφωνα με το δικαστήριο (*Tomovic, 2018*).

Παράλληλα, σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες που έγιναν στο Μαυροβούνιο από την ΜΚΟ MANS (*Network for Affirmation of the NGO Sector*), εξαιτίας των διαδηλώσεων έναντι του Προέδρου του Μαυροβουνίου *Djukanovic* και την 30ετή κυβέρνησή του, η ηγεσία αυτή βασίζεται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες που αποφέρουν και καλά αποτελέσματα στις εκλογικές αναμετρήσεις. Η αντίληψη που επικρατεί είναι ότι με το να δανείζουν χρηματικά ποσά στο κυβερνών κόμμα, βοηθά όσους δανείζουν να εξελίσσουν τις επιχειρηματικές τους προσπάθειες με την βοήθεια της πολιτικής ηγεσίας. Μάλιστα, πολλά χρηματικά ποσά που βρίσκονται στα χέρια του κόμματος DPS (*Democratic Party of Socialists of Montenegro*), προέρχονται από τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος, και με τον τρόπο αυτό χρηματοδοτούνταν οι καμπάνιες του κόμματος και εξαγοράζονταν ψήφοι, ενώ συμβολικά, χάριζαν ποσά στις φτωχές οικογένειες της περιοχής, με σκοπό να κερδίσει την ψήφο τους (*TV Vijesti, 2019*).

Το κυβερνών κόμμα, προχώρησε μάλιστα σε πρόσληψη νέων για την κατοχύρωση των ψήφων, τόσο των δικών τους, όσο και των οικογενειών τους. Ο *Djukanovic* σε όλα αυτά, έχει δηλώσει πως είναι φήμες που προωθούν οι πολιτικοί του αντίπαλοι. Η αγορά των ψήφων για εργοδοσία και παροχή ιατρικής περίθαλψης, εκτροχιάστηκε όταν παρατηρήθηκε πως υπήρχαν στις λίστες με τους πολίτες άτομα που δεν ζούσαν, κάτοικοι που είχαν αλλάξει χώρα καθώς και διπλά ονόματα, τα οποία και καλύφθηκαν με την αγορά πλαστών ταυτοτήτων ώστε να μπορούν να ψηφίσουν. Μάλιστα, άλλοι κατάφεραν και ψήφισαν δίχως να είναι επίσημοι κάτοικοι του Μαυροβουνίου (*ghost voters*), και λάμβαναν χρηματική ανταμοιβή για την ψήφο που κατέθεταν (*OSCE, 2018: p. 5-6*).

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Η πολιτική ηγεσία του Μαυροβουνίου, έχοντας προσφάτως αντιμετωπίσει πληθώρα διαδηλώσεων από όσους στέκονται ενάντια στην κυβέρνηση του *Djukanovic*, φαίνεται πως εμπλέκεται και θα εξακολουθεί να εμπλέκεται σε αυτού του είδους τις προσπάθειες για να κρατήσει ψηλά την δημοτικότητά της, ακόμα κι αν αυτό απαιτεί την εμπλοκή της στα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος τόσο του Μαυροβουνίου, όσο και άλλων χωρών, θέτοντας τέλματα για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφορικά με την πορεία του κράτους αυτού στην Ένωση.

Κεφάλαιο 3^ο: Επιπτώσεις σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά και στην ένταξη των χωρών στην ΕΕ

Οι πολιτικές των κρατών που εξετάστηκαν, δεν κατόρθωσαν να δημιουργήσουν ένα κράτος δικαίου που θα διαμόρφωνε αξιοπρεπείς βιώσιμες συνθήκες για τους πολίτες.

Πολιτικές Συνέπειες

Η πλειοψηφία των πολιτών στις χώρες του Κοσόβου και του Μαυροβουνίου δεν έχουν καμία εμπιστοσύνη στους θεσμούς που τους περιβάλλουν και φροντίζουν για αυτούς. Είναι αναμενόμενο να εκτιμούν την περιοχή αυτή ως ένα κέντρο εγκληματικότητας και ότι με το πέρασμα των ετών, τα κράτη αυτά θα αποδυναμώνονται. Όπως γίνεται αντιληπτό, η επίτευξη και επιβολή της ασφάλειας δεν εφαρμόζεται πλήρως. Κάθε επίτευγμα πάνω στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης ή στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπάρχουν πιθανότητες με εύκολο τρόπο να πάψει να υφίσταται εάν δεν υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ασφάλειας αλλά και ενός υγιούς πολιτικού συστήματος για αυτά τα δύο νεοσύστατα κράτη. Η έλλειψη που υπάρχει στον τομέα της πολιτικής σταθερότητας και οι ένοπλες συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα, κυρίως στο Κόσοβο παλαιότερα, αποτελούν πόλο έλξης για την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος. Αξίζει να σημειωθεί, ότι στην έλλειψη πολιτικής σταθερότητας περιλαμβάνεται και η αδύναμη επιβολή του νόμου.

Οι πολιτικές συνέπειες βέβαια μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την χώρα, αλλά υπάρχουν και κάποια χαρακτηριστικά κοινά για τις χώρες που εξετάζονται στην παρούσα έρευνα. Οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι των χωρών δεν λογοδοτούν για τις πράξεις τους και κατά συνέπεια δεν υπάρχει μεγάλη διαφάνεια. Οι πολιτικοί μηχανισμοί ελέγχου δεν λειτουργούν συνεχώς καθώς επίσης σπάνια θα εφαρμοστούν τα κανονιστικά πλαίσια. Τα φαινόμενα αυτά οδηγούν τους πολίτες σε αντιδραστικές συμπεριφορές προς την πολιτική ηγεσία (*United Nations, 2008: p. 99 - 100*).

Η αύξηση των δικτύων του οργανωμένου εγκλήματος, έχει άμεσο αντίκτυπο στους πολίτες του Κοσόβου και του Μαυροβουνίου. Προκαλείται μια τάση απομάκρυνσης των πολιτών από τα κοινά και ο δεσμός ανάμεσα στην κοινωνία και το κράτος αποδυναμώνεται. Όσο η στάση του κράτους έναντι στην κοινωνία είναι απόμακρη,

τόσο πιο εύκολα μπορεί το οργανωμένο έγκλημα να εξαπλωθεί στο εσωτερικό των κρατών. Οι πολίτες, κάτω από αυτές τις συνθήκες, εμφανίζονται ουδέτεροι και αδιάφοροι απέναντι στην κυβέρνηση και κατά συνέπεια δεν φαίνονται να υποστηρίζουν τις πολιτικές αποφάσεις και ενέργειες της ηγεσίας λόγω της έλλειψης ικανοτήτων για παροχή ασφάλειας στους πολίτες. Αλυσιδωτά, επηρεάζεται και η εκτελεστική εξουσία, που αδυνατεί να επιβάλει και εφαρμόσει τον νόμο.

Ένα άλλο γεγονός το οποίο συνδέεται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα είναι η διαφθορά εντός του πολιτικού συστήματος που σταδιακά εξαπλώνεται, τόσο στο Κόσοβο όσο και το Μαυροβούνιο. Αποτελεί ένα αποτέλεσμα τόσο της κακής διακυβέρνησης στο Κόσοβο από τους *Hashim Thaçi* και *Ramush Haradinaj* και στο Μαυροβούνιο από τους *Milo Đukanović* και *Duško Marković*, όσο και της έλλειψης κράτους δικαίου. Η δημοκρατία βασίζεται στην αρχή της πολιτικής ισότητας, ενώ η διαφθορά του δημόσιου τομέα οδηγεί στην άνιση μεταχείριση των πολιτών. Σε μια δημοκρατία, η πολιτική ισότητα αντισταθμίζει τις ανισότητες στον πλούτο και την εξουσία. Αλλά η διαφθορά του δημόσιου τομέα ενισχύει αυτές τις ανισότητες (*Pavone, 2014: p. 1 – 2*).

Η διαφθορά όμως που υπάρχει αντικατοπτρίζει τόσο το πολιτικό, όσο και το οικονομικό και δικαστικό σύστημα μίας χώρας. Η διαφθορά είναι σε μικρά επίπεδα, όσο η δημοκρατία που υπάρχει στις χώρες αυτές εφαρμόζεται με την ολοκληρωτική έννοια της λέξης. Επομένως, η διαφθορά είναι αποτέλεσμα των κακών μεθόδων διακυβέρνησης. Αναμφίβολα, είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών σε αυτές τις χώρες, ανεξαρτήτως της κυβέρνησης, έχει επέλθει σε σημείο να μην καταδικάζει τις ενέργειες που προκαλούνται από τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος προς το πολιτικό σύστημα. Η αποξένωση των πολιτών από το κράτος, που οφείλεται στην αποτυχία των οργάνων του κράτους να κρατήσουν μακριά το οργανωμένο έγκλημα και να διατηρήσουν πολιτική σταθερότητα, οδήγησε το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων των κοινωνιών των κρατών αυτών, να θεωρούν την διαφθορά ως μία συνήθεια που αποφέρει οικονομικά κυρίως κέρδη. Η εύρυθμη λειτουργία του κράτους και η καλή διακυβέρνηση ήταν δύσκολο να καθιερωθούν, κι αυτό οφείλεται στην πλέον διαδεδομένη διαφθορά που έχει επέλθει και στην πολιτική ηγεσία, όντας καταστροφική για τα κράτη. Παρόλο που οι ηγεσίες των χωρών αυτών προσπαθούν να επιφέρουν αλλαγές στην κατάσταση με την βοήθεια άλλων οργάνων (πχ Interpol), αν δεν περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό η

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

διαφθορά από το οργανωμένο έγκλημα προς το πολιτικό σύστημα, τότε οι κοινωνίες θα εξακολουθούν να απομακρύνονται από το πολιτικό σκηνικό και να μην είναι οπαδοί της δημοκρατίας, αναζητώντας με άλλα μέσα την ασφάλεια (*BiE 2017: page 4 – 8*).

Οικονομικές Συνέπειες

Για τα Βαλκάνια, η τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα χαρακτηρίστηκε από πληθώρα οικονομικών προβλημάτων. Τα κράτη του Κοσόβου και του Μαυροβουνίου δεν κατάφεραν να πετύχουν την μετάβαση στην Δημοκρατία χωρίς να επηρεαστεί ο οικονομικός τομέας. Κι αυτό αποδεικνύεται από την τεράστια μείωση του ΑΕΠ⁹ στις χώρες που εξετάζονται, ενώ στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, αυξανόταν σταθερά. Τα κράτη βρέθηκαν αντιμέτωπα με τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας και φτώχειας, τα οποία και δυσκολεύτηκαν να περιορίζουν, και σταδιακά κατέστη πολύ δύσκολο για τις χώρες αυτές να ελκύσουν στον χώρο τους ξένους επενδυτές. Προέβησαν σε σημαντικές προσπάθειες αναφορικά με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και κατάφεραν μακροπρόθεσμα να βελτιώσουν ελάχιστα το κατά κεφαλήν εισόδημα. Όμως από την στιγμή που το οργανωμένο έγκλημα έκανε αισθητή την παρουσία του, δημιούργησε συνθήκες που δεν ευνοούσαν τις επενδύσεις σε καμία από τις χώρες αυτές. Υπήρχαν όμως και άλλοι, πολλοί παράγοντες που μπορούσαν να επιφέρουν την ανάπτυξη, όπως το εμπόριο και ο ανταγωνισμός στις αγορές. Οι παράγοντες όμως αυτοί δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν και να καρποφορήσουν από την στιγμή που η νομοθεσία δεν εφαρμοζόταν με τον σωστό τρόπο (*UNODC, 2008: p. 101 - 102*).

⁹ Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν είναι δείκτης που μετριέται η ανάπτυξη, δηλαδή είναι το άθροισμα της ετήσιας παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών μίας χώρας. Από χρόνο σε χρόνο αυτό αυξάνεται ή μειώνεται, κι αυτό εξαρτάται από τις τιμές. Για να μπορούμε να κρίνουμε την αύξηση της πραγματικής ευμάρειας μίας χώρας, χρησιμοποιούμε το ΑΕΠ.

Εικόνα 3.1

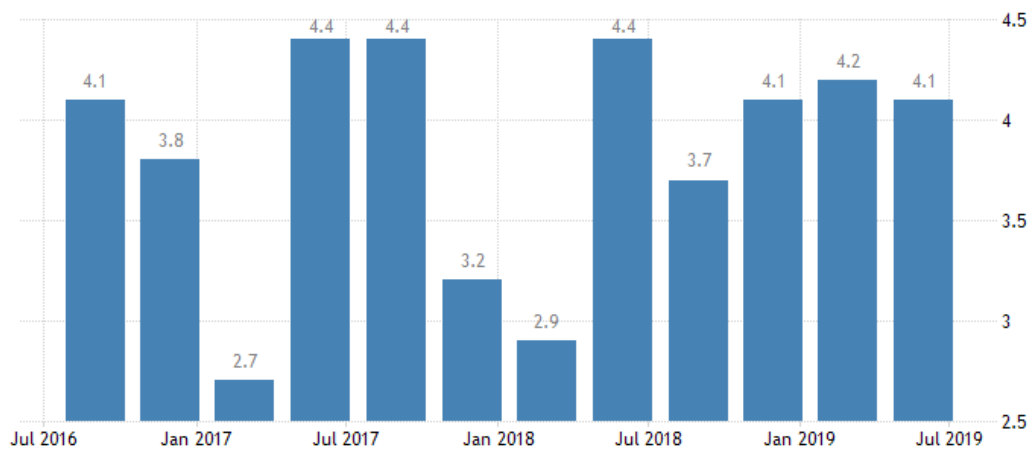
ΑΕΠ Μαυροβουνίου, 2016 - 2019

Πηγή: *TRADINGECONOMICS.COM / Statistical Office of Montenegro*

Εικόνα 3.2

ΑΕΠ Κοσόβου, 2016 – 2019

Πηγή: *TRADINGECONOMICS.COM / Statistical Office of Montenegro*

Το ΑΕΠ του Μαυροβουνίου αυξήθηκε στο 3,2% σε ετήσια βάση το δεύτερο τρίμηνο του 2019, από 3% την προηγούμενη τρίμηνη περίοδο. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στο Μαυροβούνιο ήταν κατά μέσο όρο 2,87% από το 2001 έως το 2019, φθάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο 10,70% το δ' τρίμηνο του 2007 και στο χαμηλότερο επίπεδο -5,70% το δ' τρίμηνο του 2009.

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν του Κοσσυφοπεδίου αυξήθηκε στο 4,1% σε ετήσια βάση το δεύτερο τρίμηνο του 2019, μετά από μια αναθεωρημένη ανοδική τάση κατά 4,2% την προηγούμενη περίοδο, καθώς η παραγωγή αυξήθηκε με βραδύτερο ρυθμό τόσο για την κατανάλωση των νοικοκυριών (0,1% έναντι 3,3%) αλλά και του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου (4,1% από 13,7%). Επίσης, οι δημόσιες δαπάνες συρρικνώθηκαν (-3,3% από 0,6%). Ταυτόχρονα, το καθαρό εμπόριο συνέβαλε θετικά στην ανάπτυξη, καθώς οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 14,4% (από 6,6% το πρώτο τρίμηνο), ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 0,5% (από 6,6% το πρώτο τρίμηνο). Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στο Κοσσυφοπέδιο ήταν κατά μέσο όρο 3,73% από το 2006 έως το 2019, φθάνοντας στο υψηλό επίπεδο 10,90% το πρώτο τρίμηνο του 2011 και με ρεκόρ ως περισσότερο χαμηλό -4,50% το πρώτο τρίμηνο του 2012.

Είναι λογικό, η οικονομία τόσο του Κοσόβου, όσο και του Μαυροβουνίου, να συνδέονται με την γνωστή παραοικονομία¹⁰, καθώς τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος αυξάνονταν. Τα παράνομα έσοδα των χωρών αυτών δεν ήταν εφικτό να υπολογιστούν, να καταγραφθούν και εν τέλει να φορολογηθούν, με αποτέλεσμα την ύπαρξη υψηλών επιτοκίων και την μείωση των επενδύσεων από τις γειτονικές και μη χώρες. Η απομάκρυνση των ξένων επενδύσεων προκάλεσε σοβαρές βλάβες στην οικονομία των χωρών αυτών, καθώς οι άμεσες ξένες επενδύσεις θεωρούνταν αδιάβλητες και επικερδείς σε μεγάλο βαθμό (*UNCTAD, 2016*)

Το οργανωμένο έγκλημα προωθούσε επίσης παράνομες δραστηριότητες και αποθάρρυνε τον ανταγωνισμό και το νόμιμο εμπόριο. Είχε παράλληλα, μεγάλα πλεονεκτήματα συγκριτικά με τους νόμιμους ανταγωνιστές του στην αγορά εργασίας. Οι επιχειρήσεις οργανωμένου εγκλήματος έχουν στη διάθεσή τους οικονομικούς πόρους πολύ υψηλότερους από εκείνους των κανονικών επιχειρήσεων και δεν χρειάζεται να βασίζονται σε εξωτερική χρηματοδότηση μέσω τραπεζικών δανείων. Επιπλέον, τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος, υποστήριζαν τις επενδύσεις σε μη παραγωγικούς τομείς, όπως αυτοί της ακίνητης περιουσίας και της βιομηχανίας της ψυχαγωγίας. Οι τομείς αυτοί, ναι μεν δεν αποτελούν ισχυρό και έξυπνο επιχειρηματικό βήμα για μακροπρόθεσμα καλά κέρδη και ανάπτυξη, αλλά απέφεραν

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

κέρδη άμεσα και με τον τρόπο αυτό νομιμοποιούσαν και τα χρήματα που έρχονταν παρανόμως (*Serbos, 2013: p. 14 – 16*).

Από την πλευρά της μακροοικονομίας, το οργανωμένο έγκλημα μεταξύ χωρών διευκόλυνε τις οικονομίες αυτών με την παράνομη ανακατανομή του εθνικού πλούτου αλλά όπως ήταν αναμενόμενο σαν συνέπεια, επιδείνωσε την άνιση κατανομή του εισοδήματος. Άλλωστε, η σχέση μεταξύ του υψηλού επιπέδου διαφθοράς και του υψηλού επιπέδου ανισότητας στην περιοχή είναι μεγάλη, καθώς οι χώρες που χαρακτηρίζονται από χαμηλά εισοδήματα, δεν επηρεάζονται τόσο από την διαφθορά.

Η συνέπεια προς τα υποψήφια κράτη για ένταξη στην ΕΕ

Το οργανωμένο έγκλημα στις χώρες των Βαλκανίων, που ακμάζει με καλπάζοντες ρυθμούς από τις αρχές του 2000, και συγκεκριμένα στο Κόσοβο και στο Μαυροβούνιο, που αποτελούν και το αντικείμενο μελέτης της έρευνας, έχει οδηγήσει την ΕΕ να εξετάζει την εισαγωγή τους στην Ένωση ακόμα περισσότερο, προβληματίζοντάς τους για το αν οι χώρες αυτές θα κατορθώσουν να μειώσουν δραστικά τα δίκτυα του εγκλήματος, ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις για την επικείμενη ένταξή τους στην ΕΕ.

Η ΕΕ, έχει θέσει στις υποψήφιας προς αυτήν ένταξη χώρες, όρους οι οποίοι πρέπει να πληρούνται, ώστε τα κράτη αυτά, να ενταχθούν στο πλαίσιο της ΕΕ, ισότιμα με τα ήδη κράτη-μέλη. Το Μαυροβούνιο βρίσκεται στην πορεία ενσωμάτωσης της νομοθεσίας της ΕΕ στο εθνικό του δίκαιο, ενώ το Κόσοβο ανήκει στις δυνητικές υποψήφιας χώρες, καθώς δεν πληρεί ακόμα τις προϋποθέσεις για ένταξη στην Ένωση (*EU, 2019*).

Το Μαυροβούνιο, ήδη από το 2010, αντιμετωπιζόταν θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εξέδωσε ευνοϊκή γνώμη σχετικά την αίτηση του Μαυροβουνίου, έχοντας θέσει και προσδιορίσει 7 βασικές προτεραιότητες που θα έπρεπε να τεθούν για να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις, με αποτέλεσμα το Συμβούλιο να της χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας. Όμως, είναι γνωστό ότι το Μαυροβούνιο σαν χώρα, εμφάνιζε μελανά σημεία αναφορικά με την εκπλήρωση των προδιαγραφών που του είχαν τεθεί, αλλά παράλληλα κατέβαλε στην πορεία προσπάθειες για να

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της ΕΕ, με περισσότερο εμφανή την προσπάθειά του να γίνει μέλος της *Interpol*, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος, που αποτελούσαν ανασταλτικό παράγοντα για την Ένωση, να δεχτεί το Μαυροβούνιο δίχως δεύτερη σκέψη (EU, 2019).

Το Κόσοβο, το 2008, βρέθηκε μπροστά στην θετική στάση της ΕΕ που ήταν πρόθυμη και διαθέσιμη να βοηθήσει την οικονομική και πολιτική ανάπτυξή του, μέσω μιας σαφούς ευρωπαϊκής προοπτικής που θα αποδεχόταν το Κόσοβο εν τέλει στην ΕΕ. Για αυτόν τον λόγο και η ΕΕ έστειλε στο Κόσοβο την αποστολή EULEX για την καλύτερη και συντομότερο εφικτή σταθερότητα στην περιοχή, αποσκοπώντας σε ένα κράτος δικαίου (EU, 2019).

Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ αναμφίβολα επεξεργάζεται περισσότερο το γεγονός της πιθανής ένταξης αυτών των κρατών εντός της, λόγω της παρουσίας του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς οι χώρες αυτές, όντας στην βαλκανική οδό, οφείλονται για μεγάλο ποσοστό ανάλογων περιστατικών και στη υπόλοιπη Ευρώπη. Η ΕΕ, με την πάροδο των ετών, και σε συνεργασία με τα κράτη, επιδιώκει να αντιμετωπίσει το οργανωμένο έγκλημα, προκειμένου να κάνει πιο γόνιμο το έδαφος για την επικείμενη ένταξη των χωρών αυτών στην Ένωση.

Το οργανωμένο έγκλημα καλείται να αντιμετωπιστεί, διότι χρειάζεται να δοθεί λύση στα προβλήματα που δημιουργεί και επηρεάζει το κράτος και την δημοκρατία που εδράζει στα κράτη αυτά, αλλά παράλληλα πρέπει να τεθεί ως προτεραιότητα και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Με την πρόληψη, γίνεται εφαρμογή μίας εγκληματικής πολιτικής που μεριμνά για την αντιμετώπιση των εγκληματικών πράξεων, μέσα από διερεύνηση που αναλαμβάνουν κατά βάση κρατικοί δρώντες. Εν συνεχεία, γίνεται η ποινική δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος που συνήθως λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, καθώς αφορά την εθνική και υπερεθνική ασφάλεια. Τα κύρια όργανα που λαμβάνουν δράση για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος είναι η *Europol* ως κύριο όργανο αντιμετώπισης, η *Eurojust* που ορίστηκε από το Συμβούλιο για την επίτευξη δικαστικής συνεργασίας, η *Cepol* και *Police Chiefs* που επιτυγχάνουν την συνεργασία κρατών και αστυνομικών δυνάμεων και τέλος η *Interpol*, όντας ο μεγαλύτερος αστυνομικός οργανισμός σε διεθνές επίπεδο.

Το Κόσοβο βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος, ιδίως μέσω σημαντικών νομοθετικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα του κράτους δικαίου σχετικά με τη διερεύνηση και δίωξη υποθέσεων υψηλού επιπέδου. Απαιτούνται όμως μέτρα για να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχει αυστηρή πολιτική επίδραση στις δραστηριότητες των φορέων επιβολής του νόμου και της εισαγγελικής αρχής. Η κατάσταση στο βόρειο τμήμα του κράτους, όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα, εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Το Κόσοβο ακολούθησε εν μέρει τις συστάσεις της έκθεσης του 2018 της Επιτροπής, συγκεκριμένα σχετικά με την ιστορία, την κατάρτιση και την πρόσληψη εισαγγελέων και την έγκριση νομοθετικών μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, ορισμένες από τις συστάσεις παραμένουν έγκυρες, ενώ άλλες θα προχωρήσουν εν καιρώ σε εφαρμογή. Το επόμενο έτος, το Κόσοβο πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην πλήρη εφαρμογή του αναθεωρημένου νομοθετικού πλαισίου στον τομέα του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης, ώστε να καταστεί αποτελεσματικό εργαλείο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Επίσης, θα χρειαστεί περαιτέρω αύξηση του αριθμού των εισαγγελέων στην Ειδική Εισαγγελία που διερευνούν και διώκουν υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος και παρέχουν κατάρτιση για την ενίσχυση της ικανότητάς τους να διενεργούν οικονομικές έρευνες και να προστατεύουν αποτελεσματικά τους μάρτυρες (*European Commission, 2019: page 32 – 34*).

Το Μαυροβούνιο, σταδιακά έχει επέλθει σε ένα επίπεδο προετοιμασίας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και την ομαλότερη ένταξή του στην ΕΕ. Σύμφωνα με τις αναφορές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των τελευταίων ετών, έχει επέλθει σημαντική πρόοδος στην αντιμετώπιση του προβλήματος με το πέρασμα των ετών. Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος παρουσιάζει καλύτερα αποτελέσματα από τα προηγούμενα έτη, εν μέρει λόγω της ενισχυμένης αστυνομικής συνεργασίας με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Από εδώ και πέρα, το Μαυροβούνιο πρέπει ειδικότερα να καθιερώσει μια ολοκληρωμένη επιχειρησιακή προσέγγιση προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και να τους παράσχει τα απαραίτητα νομικά και επιχειρησιακά εργαλεία για να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις μίας ομαλής συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις της ΕΕ. Θα πρέπει επίσης να βελτιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα των οικονομικών ερευνών με την ενημέρωση του

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

κτηματολογίου και να εργαστεί για την δημιουργία ενός κεντρικού μητρώου τραπεζικών λογαριασμών, σύμφωνα με τις διατάξεις της 5ης οδηγίας της ΕΕ για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τέλος, το Μαυροβούνιο θα πρέπει στην συνέχεια να λάβει τα κατάλληλα νομικά μέτρα για την έναρξη της μεταρρύθμισης της αστυνομίας, προκειμένου να αυξήσει το επίπεδο επαγγελματισμού της, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό μια εναργή και προσανατολισμένη υπηρεσία που θα συνδράμει στην πρόληψη του οργανωμένου εγκλήματος (*European Commission, 2019: page 32 - 33*).

Συμπεράσματα

Μέσα από την μελέτη η οποία έγινε πάνω στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο, γίνεται αντιληπτό πως, μέχρι και σήμερα, οι χώρες της βαλκανικής Χερσονήσου, έχουν δείξει αδυναμία στην πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και στην δημιουργία συμπεριφορών και θεσμών που θα δείχνουν σεβασμό προς τον νόμο, ο οποίος θα έχει καταφέρει ιδανικά να ρυθμίζει την πολιτική και οικονομική ζωή των χωρών αυτών. Οι επιπτώσεις που έχει το οργανωμένο έγκλημα στους διάφορους τομείς της ζωής του Κόσοβου και του Μαυροβουνίου, και οι μεγάλες διαστάσεις που έχει λάβει, αποτυπώνονται παράλληλα στην πολιτική ηγεσία που περιβάλλεται από συμφέροντα, καθώς και στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, με την παράλληλη υπονόμηση της αξίας της δημοκρατίας και την αλλοίωση των προσώπων της κυβέρνησης αναφορικά με την διαστρέβλωση των αξιών τους απέναντι στα καθήκοντά τους.

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η περιοχή των Βαλκανίων βρισκόταν στη μέση των τεράστιων δυνάμεων και αγορών που, σε συνδυασμό με ένα εσωτερικό γεωγραφικό περιβάλλον που δεν παρείχε κίνητρα για την οικονομική ανάπτυξη, συνέβαλαν στη δημιουργία της μαύρης αγοράς και των δικτύων του οργανωμένου εγκλήματος, που είχαν πολύ υψηλότερα κέρδη από τις νομικές ανταλλαγές. Οι ιστορικές εξελίξεις προσέφεραν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος, στο σημείο που η ύπαρξη του οργανωμένου εγκλήματος στα Βαλκάνια γενικά θεωρούταν ως μια λογική απάντηση στο εμπόλεμο περιβάλλον που επικρατούσε. Η διαφθορά και οι σκληρές οικονομικές συνθήκες που κληρονόμησε η σοσιαλιστική περίοδος, προκάλεσαν τη δημιουργία δικτύων λαθρεμπορίου, που σε πολλές περιπτώσεις απεδείχθη παράγοντας που επηρέαζε την επιβίωση των πληθυσμών στις περιοχές αυτές και παράλληλα, αυτό ενισχυόταν με την έμμεση εμπλοκή της πολιτικής ηγεσίας και των αστυνομικών δυνάμεων (Tarantini, 2016: p 21 – 22).

Τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος, με την πάροδο των ετών, φαίνεται πως διαρκώς αναπτύσσονται, παρουσιάζοντας μία γερή οργανωτική δομή που βοηθά στην μέχρι σήμερα εξάπλωσή του. Για τον λόγο αυτό, οι κυβερνήσεις των κρατών της περιοχής των Βαλκανίων, παρότι έχουν δείξει την θεμιτή θέληση και προθυμία για

την αντιμετώπιση του φαινομένου, δεν έχουν καταφέρει την εξασθένησή του στον βαθμό που θα ήθελαν. Τα μέτρα και οι πολιτικές που έχουν ληφθεί και εφαρμοστεί μέχρι την σημερινή εποχή, έχουν αποδειχθεί αδύναμα και αναποτελεσματικά, σε σύγκριση πάντα με τις μεγάλες διαστάσεις που έχει λάβει το πρόβλημα στις χώρες του Κοσόβου και του Μαυροβουνίου, αλλά και στις γύρω χώρες, επηρεάζοντας έτσι την υπόλοιπη Ευρώπη. Για την ορθή και μελλοντικά αποτελεσματική και καρποφόρα αντιμετώπιση του προβλήματος του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, είναι απαραίτητο να γίνει αναδιαμόρφωση των θεσμών, αλλαγές αναφορικά με τους μηχανισμούς εθνικής ασφαλείας και την δημιουργία νέων θεσμικών πλαισίων (Γιατζίδης, 2013: σελ. 316 – 317).

Το οργανωμένο έγκλημα, σαν φαινόμενο που πλήττει τις χώρες των Βαλκανίων και όχι μόνο, αποτελεί ακόμα και σήμερα, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις αναφορικά με την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ. Η διαφθορά που προκαλείται από τις παράνομες δραστηριότητες, η εμπορία λευκής σαρκός και η διαρκής εξέλιξη των δικτύων του οργανωμένου εγκλήματος, συνιστούν τις απειλές που καλούνται να αντιμετωπιστούν. Το φαινόμενο αυτό, είναι παγκοίως γνωστό πως έχει ένα μεγάλο κοινωνικό κόστος, επηρεάζοντας πληθυσμούς και κοινωνικούς πόρους, προξενώντας προβλήματα, δύσκολο να επιλυθούν, στην κοινή ελεύθερη αγορά, αποδυναμώνοντας τις επιχειρήσεις, τις άμεσες ξένες επενδύσεις και την οικονομία του νομικού πάντα πλαισίου. Στον αντίποδα αυτών, παρατηρείται ενίσχυση της διαφθοράς, καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εν συνεχεία αλλοίωση της έννοιας και της αξίας της δημοκρατίας. Οι συνέπειες του φαινομένου αυτού, φαίνονται στα κράτη αυτά και στις σχέσεις τους με την ΕΕ, δημιουργώντας ένα δυσμενές περιβάλλον ανάπτυξης συνεργασιών και κατά βάση ένταξής τους στην Ένωση. Για τον λόγο αυτό, καθίσταται απαραίτητη η ανάγκη να εφαρμοστεί μία αναδιαμόρφωση, ενδυνάμωση και εν συνεχεία συνεκτική πολιτική δράση των θεσμικών οργάνων ως προς την αντιμετώπιση και πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος. Η ΕΕ, πρέπει να λάβει δραστικά μέτρα για αυτό το γεγονός που εκτυλίσσεται στις χώρες, καθώς τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος βασίζονται για την ευδοκίμησή τους στην παγκοσμιοποίηση, την κατάργηση των συνόρων μεταξύ των κρατών της Ένωσης, καθώς και τις νομοθετικές διαφορές μεταξύ των κρατών, που οδηγεί εν τέλει στην χρόνια εξέταση των περιπτώσεων που εξετάζονται από την εκτελεστική εξουσία, λόγω ασυμφωνίας των νομικών πλαισίων κάθε χώρας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γιατζίδης, Α. (2013) – Από τα Βαλκάνια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη: Προκλήσεις και Προοπτικές στον 21ο αιώνα, Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρη

Ντάλης, Σ. (1999) - Η Κρίση στο Κόσοβο, η Ελλάδα, η Διεθνής Κοινότητα και τα ΜΜΕ, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Ριζάβα, Φ. (2012) - Οργανωμένο Έγκλημα»: θεωρητική προσέγγιση, κατ' άρθρον ερμηνεία και νομολογιακή αντιμετώπιση, Αθήνα , Νομική Βιβλιοθήκη

Διαδικτυακοί Τύποι-Ιστοσελίδες

Λαμπροπούλου, Β. Βυθούλκα, Δ. (1999) Ο χάρτης της εγκληματικότητας, Εφημερίδα Το Βήμα, της 2ης Μαΐου 1999

Μαράκης, Ν. (2008) - Η φωτιά του Κοσσυφοπεδίου καίει την Αλβανία, Εφημερίδα Το Βήμα, 24 Νοεμβρίου, Διαθέσιμο: <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/i-fwtia-toy-kossyfopedioy-kaiei-tin-albania/>

Angelovski, I. & Marzouk, L. (2017) Kosovo Embassy Driver Charged With Weapons Dealing, Balkan Insight , Pristina, BIRN, June 30 [online] Available at: <https://balkaninsight.com/2017/06/30/kosovo-embassy-driver-charged-with-weapons-dealing-06-30-2017-1/>

Athanassopoulou, E. (2007) Shared Interests and Values between Southeastern Europe and the Transatlantic Community, ELIAMEP's Forum on New Security Issues, Taylor & Francis, 01 August [online] Available at: <https://tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1468385042000247619?journalCode=fbss20>

Balkans in Europe Policy Advisory Group (2017) The Crisis of Democracy in the Western Balkans. Authoritarianism and EU Stabilitocracy, Policy Paper, March 2017 [online] Available at: <http://www.biepag.eu/wp-content/uploads/2017/03/BIEPAG->

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

[The-Crisis-of-Democracy-in-the-Western-Balkans.-Authoritarianism-and-EU-Stabilitocracy-web.pdf](#)

Begisholli, B. & Zivanovic, M. (2019) Kosovo Holds 19 Policemen after Organised Crime Crackdown, Balkan Insight, Belgrade, Pristina, BIRN, May 28, 2019 [online] Available at: <https://balkaninsight.com/2019/05/28/kosovo-holds-19-policemen-after-organised-crime-crackdown/>

Bytyci, F. (2018) Kosovo doctors' organ trafficking convictions confirmed, REUTERS, May 24, 2018 [online] Available at: <https://www.reuters.com/article/us-kosovo-organ-trafficking/kosovo-doctors-organ-trafficking-convictions-confirmed-idUSKCN1IP2JV>

Central Intelligence Agency, Kosovo [online] Available at: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/kv.html>

Cepol (European Union Agency for Law Enforcement Training) [online] Available at: <https://www.cepol.europa.eu/>

Clelow, A. (2010) The Kosovo Protection Corps: A Critical Study of its De-activation as a Transition, The Norwegian Institute of International Affairs [online] Available at: <https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/276436/SIP-04-10-Clelow-NUPI+Report.pdf?sequence=3>

Commission Staff Working Document - Montenegro 2013 Progress Report, European Commission, Enlargement Strategy and Main Challenges 2013-2014, 2013, Brussels [online] https://web.archive.org/web/20131216104128/http://www.business-anti-corruption.com/media/4000093/EU_montenegro_2013.pdf

European Commission (2019) Kosovo 2019 Report, Commission Staff Working Document, Brussels, 29 May, 2019 [online] Available at: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-kosovo-report.pdf>

European Commission (2019) Montenegro 2019 Report, Commission Staff Working Document, Brussels, 29 May, 2019 [online] Available at:

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-montenegro-report.pdf>

European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations – Kosovo: Membership status, European Commission [online] Available at:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/kosovo_en

European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations – Montenegro: Membership status, European Commission [online] Available at:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/montenegro_en

Europol (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]

Available at: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support>

Eurojust (The European Union's Judicial Cooperation Unit) [online] Available at:

<http://www.eurojust.europa.eu/pages/home.aspx>

Giatzidis, E. (2007) The Challenge of Organized Crime in the Balkans and the Political and Economic Implications, Journal of Communist Studies and Transition Politics, 04 September, Taylor & Francis [online] Available at:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13523270701507022>

Interpol (International Criminal Police Organization) [online] Available at:

<https://www.interpol.int/>

Isufi, P. (2017) Kosovo Abandons Bid to Join Interpol This Year, Balkan Insight, Pristina, BIRN, September 21, 2017 [online] Available at:

<https://balkaninsight.com/2017/09/21/kosovo-abandons-bid-to-join-interpol-this-year-09-21-2017/>

Joining the EU (2019) European Union, About the EU, Countries [online] Available

at: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_en#joining-the-eu

Kosovo GDP Annual Growth Rate [online] Available at:

<https://tradingeconomics.com/kosovo/gdp-growth-annual>

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Lewis, P. (2011) Report identifies Hashim Thaci as 'big fish' in organized crime, the Guardian [online] Available at:

<https://www.theguardian.com/world/2011/jan/24/hashim-thaci-kosovo-organised-crime>

Marty, D. (2010) Alliance of Liberals and Democrats for Europe, Inhuman treatment of people and illicit trafficking in human organs in Kosovo, Switzerland, Rapporteur, Parliamentary Assembly [online] Available at :

http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2010/20101218_ajdoc462010provamended.pdf

Minear, L. & Baarda, T. & Sommers, M. (2000) NATO and Humanitarian Action in the Kosovo Crisis, Institute for International Studies, Brown University, USA [online]

Available at: <https://www.unhcr.org/partners/PARTNERS/3bb051c54.pdf>

Montenegro GDP Annual Growth Rate [online] Available at:

<https://tradingeconomics.com/montenegro/gdp-growth-annual>

North Atlantic Treaty Organization - NATO's role in Kosovo [online] Available at:

https://web.archive.org/web/20100611233430/http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48818.htm

OSCE, (2018) International Election Observation Mission, Montenegro – Presidential Election 15 April 2018, Statement of Preliminary Findings and Conclusion, European Parliament, 16 April, 2018 [online] Available at:

<https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/377899?download=true>

Pajaziti, M. (2018) Το Κοσσυφοπέδιο δεν είχε στήριξη από χώρες που το αναγνώρισαν για να γίνει μέλος της Interpol, Independent Balkan News Agency, Νοέμβριος 18, 2018 [online] Available at: <https://balkaneu.com/%cf%84%ce%bf-%ce%ba%ce%bf%cf%83%cf%83%cf%85%cf%86%ce%bf%cf%80%ce%ad%ce%b4%ce%b9%ce%bf-%ce%b4%ce%b5%ce%bd-%ce%b5%ce%af%cf%87%ce%b5-%cf%83%cf%84%ce%ae%cf%81%ce%b9%ce%be%ce%b7-%ce%b1%cf%80%cf%8c-%cf%87/>

Pavone, T. (2014) Political Culture and Democratic Homeostasis: A Critical Review of Gabriel Almond and Sidney Verba's The Civic Culture, April 7, 2014 [online]

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Available at:

https://scholar.princeton.edu/sites/default/files/tpavone/files/almond_verba-the_civic_culture_critical_review_0.pdf

Police Chiefs (International Association of Chiefs of Police) [online] Available at:

<https://dnn9ciwm8.azurewebsites.net/>

Interpol (International Criminal Police Organization) [online] Available at:

<https://www.interpol.int/>

Security Research Forum Belgrade – Prishtina (2014) Tirana, Belgrade Center for Security Policy, Belgrade [online] Available at:

http://www.bezbednost.org/upload/document/presentation_on_the_kosovo_security_force.pdf

Serbos, S. (2013) Western Balkans, Organized Crime and the Euro Crisis: Myths and Realities on the road to Accession, Jean Monnet European Centre of Excellence, March [online] Available at:

https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2017/04/WP_Serbos_01.pdf

Statistical Office of Montenegro [online] Available at:

<https://www.monstat.org/eng/page.php?id=56&pageid=56>

Stojarová, V. (2007) Organized Crime in the Western Balkans, Masaryk University & Ministry of Education - Czech Republic [online] Available at:

http://www.ispo.fss.muni.cz/uploads/2download/Working_papers/ispo_wp_2007_5.pdf

Stražišar Teran, N. (2007) Peacebuilding and Organized Crime: The Cases of Kosovo and Liberia, swisspeace, Switzerland [online] Available at:

http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2011/2440/pdf/WP_1_2007_Kosovo_und_Liberi_neu.pdf

Ströhle, I. (2010) Veterans Politics and Policies towards the Veterans of the Kosovo Liberation Army, Leipziger University [online] Available at:

<https://www.comparativ.net/v2/article/view/365/300>

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

Tarantini, G. (2016) - The Balkan Route: Organized Crime in South-Eastern Europe - Root Causes, Current Developments and Future Prospects, Bruges, UNU Institute on Comparative Regional Integration Studies, [online] Available to:

<http://cris.unu.edu/sites/cris.unu.edu/files/W-2016-4.pdf>

Tomovic, D. (2016) Montenegro Earns More Cash From Arms Sale, Balkan Insight, Podgorica, BIRN, July 13, 2016 [online] Available at:

<https://balkaninsight.com/2016/07/13/montenegro-arms-exports-continue-to-surge-07-12-2016/>

Tomovic, D. (2018) Montenegro Opposition Leader Tried for Money-Laundering, Balkan Insight, Podgorica, BIRN, April 18, 2018 [online] Available at:

<https://balkaninsight.com/2018/04/18/montenegro-opposition-leader-tried-for-money-laundering-04-17-2018/>

TV Vijesti (2019) KOVERAT, dokumentarni film, 24 August, 2019 [online]

Available at:

https://www.youtube.com/watch?v=LjI8D_bECVY&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2sapj42D4GGREodshX50kFnrzH_gdpMhHP3MPB874ZEDyBgbMamkf6H2Y

UNCTAD - United Nations Cooperation on Trade and Development, (2016)

World Investment Report, various issues [online] Available at:

<https://unctad.org/SearchCenter/Pages/results.aspx?k=balkans>

United Nations (2008) – Crime and its impact on the Balkans and affected countries, Office on Drugs and Crime, March 2008 [online] Available at:

https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Balkan_study.pdf

United Nations Convention on Transnational Organized Crime (UNTOC), Organized Crime [online] Available at: [https://www.unodc.org/unodc/en/organized-](https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro.html)

[crime/intro.html](https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro.html)

United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC World Drug Report 2012.

Heroin, p.122 [online] Available at: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/5.Heroin.pdf>

UNMIK [online] Available at:

<https://unmik.unmissions.org/search/node/Intentional%20homicides>

Το Οργανωμένο Έγκλημα στο Κόσοβο και το Μαυροβούνιο: Πολιτικές και Οικονομικές επιπτώσεις

U.S. State Department - Trafficking in Persons Report 2010, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, 2010 [online] Available at:

<https://web.archive.org/web/20100618114845/http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2010/142760.htm>

USLegal, Organized Crime Law and Legal Definition [online] Available at:

<https://definitions.uslegal.com/o/organized-crime/>

Victim Assistance and Witness Protection [online] Available at:

<https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/witness-protection.html>